

2016-
2020

BELEIDSPLAN CLIMAXI VZW

Climaxi vzw

2016-2020

Inhoudstafel

1. Missie en visie van Climaxi vzw
2. Omgevingsanalyse
3. Stand van zaken na eerste beleidsperiode
4. SWOT-analyse
5. Doelstellingen
6. Ontstaan van nieuw beleidsplan
7. Communicatieplan
8. Nota rond vrijwilligersbeleid
9. Educatiestrategie
10. Lokale werking
11. Beoordelingselementen
12. Financieel meerjarenplan

1. Missie en visie van Climaxi vzw

1.1. *Missie*

Climaxi is een sociale beweging die wil bijdragen aan de realisatie van een proces van sociaal-ecologische verandering in de richting van een duurzame, solidaire en sociaal rechtvaardige maatschappij. Dit is een maatschappij waarin het niveau van democratische participatie in politieke, culturele en economische aangelegenheden substantieel hoger is dan vandaag, en waarin er grotere sociale en politieke gelijkheid is. Dat is één van de belangrijkste sleutels om het klimaatvraagstuk en andere ecologische problemen op een effectieve en sociaal rechtvaardige wijze aan te pakken.

Daartoe onderneemt Climaxi eigen campagnes gericht op bewustzijnsverandering en beleidsbeïnvloeding. Ze neemt ook gericht initiatieven die groepen en individuen kunnen bijeenbrengen om samen te ageren rond specifieke punten. Ze verdedigt de belangen van alle onderdrukte en uitgesloten groepen, in het bijzonder zij die het hardst getroffen zijn door de klimaatproblematiek, en tracht hun eisen en noden een sociaal-ecologische invulling te geven.

Climaxi wil zoveel mogelijk samenwerken met zijn doelgroepen en is dan ook fundamenteel een bottom-up organisatie. De samenwerking met groepen van mensen die normaal niet in contact komen met het ecologische discours is voor onze beweging een elementair deel van de missie.

Climaxi is lid van **Friends of the Earth International**. Friends of the Earth International telt wereldwijd 75 groepen. We delen de visie en missie van Friends of the Earth International. Tegelijk is Friends of the Earth een gedecentraliseerde organisatie met autonome groepen die een bepaalde analyse delen over de oorzaken van de huidige ecologische problematieken. Dankzij ons internationaal en Europees netwerk versterken we onze eigen kennis, expertise en actiecompetentie. Tegelijk zorgen onze lokale en regionale ervaringen voor belangrijke bijdragen aan dit netwerk.

1.2. *Visie*

Voor Climaxi is de ecologische kwestie fundamenteel een sociale kwestie en vergt ze fundamentele, structurele sociale veranderingen. Climaxi baseert zich op de principes van participatief ecologisch burgerschap, zelforganisatie, de opbouw van alternatieven via samenwerkingsverbanden met andere organisaties en bewegingen, en een emancipatorische opvatting van (milieu)educatie, gericht op het vergroten van actiecompetentie en zelfbepaling.

1.2.1. Klimaatwijziging als nieuwe sociale kwestie

De klimaatwijziging is één van de grootste mondiale problemen van de 21ste eeuw. De fundamenten van onze maatschappijstructuur, ons beschavingsmodel, onze productie- en consumptiesystemen zijn in het geding. Steeds meer maatschappelijke actoren zijn zich hiervan bewust. Internationale netwerken en allianties van sociale bewegingen werden opgezet om te ijveren voor een daadwerkelijke aanpak van het probleem.

Climaxi neemt actief deel aan die internationale beweging, maar neemt daarbinnen een specifieke positie in. Voor onze beweging kan het klimaatprobleem niet gezien worden als een crisis van het

ecosysteem, maar is het de uitdrukking van een crisis van de maatschappij en van de relaties die deze aangaat met het ecosysteem. Vooral echter brengt die sociaal-ecologische crisis een nieuwe sociale kwestie met zich mee. Die heeft te maken met een uiterst ongelijke verdeling van de lusten en de lasten van het ecosysteem en zijn verstoring onder verschillende sociale groepen. De nieuwe sociale kwestie die wordt veroorzaakt door de klimaatwijziging is driedelig:

1. De uitstoot van broeikasgassen, die aan de basis ligt van de opwarming van het klimaat, is ongelijk gespreid. De geïndustrialiseerde landen hebben een significant hogere bijdrage geleverd aan de opwarming van de aarde. Ook binnen die landen hebben uiteenlopende sociale groepen (volgens inkomen, opleidingsniveau enzovoort) een verschillende impact.
2. De gevolgen van de klimaatwijziging zijn niet voor iedereen gelijk. De eerste slachtoffers van de klimaatwijziging bevinden zich in de landen van het zuiden. Ook in ontwikkelde landen dreigen sociaal-economisch zwakkeren het eerste slachtoffer te worden van nieuwe fenomenen die voortkomen uit de klimaatwijziging, zoals extreme weersomstandigheden, nieuwe ziektes, verminderde vruchtbaarheid van de grond door erosie, ontbossing, verwoestijning enzovoort.
3. De klimaatpolitiek die vandaag wordt gevoerd of door machtige actoren voorgesteld wordt, creëert nieuwe sociale ongelijkheden. Binnen internationale instellingen, regeringen en grote bedrijven bestaat een sterke tendens om zoveel mogelijk marktconforme maatregelen te nemen om de klimaatwijziging mee te lijf te gaan. Er worden zelfs nieuwe markten gecreëerd, zoals die voor emissiehandel binnen het kader van het Kyoto-protocol. Deze beleidsinstrumenten zijn sociaal niet neutraal. De emissierechten die binnen het kader van het Kyoto-protocol gratis werden verdeeld, gingen naar grote bedrijven, die de facto de grootste vervuilers zijn. Ze werden niet volgens een democratisch principe verdeeld (alle burgers gelijk). Projecten waarmee bedrijven en overheden extra emissierechten kunnen verwerven in landen van het zuiden hebben dikwijls erg negatieve sociale effecten. Kleine boeren verliezen hun land door projecten van bosaanplanting of de bouw van windmolens. Nieuwe vormen van lokale vervuiling (monoculturen van gewassen die geacht worden koolstof op te slaan, met erosie als gevolg) zijn een zware prijs die lokale bewoners moeten betalen.

Ook bij ons dreigt de klimaatpolitiek nieuwe sociale tegenstellingen te scheppen of bestaande te versterken. Ecotaksen nemen proportioneel een groter deel van het budget van minder welgestelden in dan van mensen met een hoger inkomen. Vandaag stijgt ieders elektriciteitsrekening. Er wordt gewezen naar de vele subsidies die destijds gingen naar o.a. zonnepanelen. Subsidies waar een groot deel van de bevolking compleet voor uit de boot viel, maar nu wel evenveel mag bijdragen als de rest. Jobverlies door herstructureringen in vervuilende industrieën dreigt proportioneel meer laaggeschoolden en mensen met lagere inkomens te treffen.

De gevolgen van de klimaatwijziging beginnen zich nog maar pas te laten voelen. Ook op beleidsvlak mogen we ons aan een versnelling verwachten de komende jaren. Dit zal de sociale kwesties die verbonden zijn met de klimaatwijziging zonder enige twijfel steeds meer op het voorplan brengen. We horen steeds meer verhalen van mensen die hun land ontvluchten omwille van ecologische dreigingen.

Climaxi benadert de klimaatproblematiek vanuit een zeer brede hoek. We laten het tellen van het CO₂ gehalte in de lucht voornamelijk over aan andere milieu organisaties en focussen veel meer op concrete thema's die hier een invloed op hebben, maar tegelijk ook zeer tastbaar zijn voor heel veel mensen. Dit vertaalt zich concreet naar onze thema's waarrond we werken. Voorbeelden hiervan zijn mobiliteit, voeding, visserij, landbouw, vrijhandelsverdragen en energie.

1.2.2. Sociale verandering

De veranderingen die nodig zijn, zijn gesitueerd op verschillende niveaus: van de fundamentele structuren van de maatschappij op vlak van mobiliteit en infrastructuur, via het productiesysteem, tot het niveau van de individuele keuzes op vlak van consumptie, huisvesting, verplaatsing enzovoort. Welk type van “duurzaamheidstransitie” ook gekozen zal worden, de vaststelling blijft dat er een grote betrokkenheid van burgers nodig is om de ambitieuze doelstellingen te halen die nu door wetenschappers vooropgesteld worden (een reductie van de uitstoot tot -90%).

Precies omdat de betrokkenheid van een massa mensen zo noodzakelijk is, is het democratisch en sociaal rechtvaardig karakter van die “duurzaamheidstransitie” zo belangrijk. Vanuit de praktijk merken we dat heel veel gewone werkende mensen of mensen uit de onderklasse precies erg vervreemd raken van de strijd tegen klimaatsverandering, omdat ze het gevoel hebben dat zij eens te meer de rekening zullen moeten betalen. Er dreigt zelfs een vorm van klimaatscepticisme te ontstaan in dergelijke milieus. Om hen actief te betrekken in de realisatie van een “duurzaamheidstransitie” zal het dan ook noodzakelijk zijn, de ecologische en sociale problematiek nauw met mekaar te verbinden, en oplossingen naar voor te schuiven die ecologisch effectief zijn, en tegelijk gepaard gaan met sociale herverdeling en democratische participatie.

Kwesties van sociale rechtvaardigheid kunnen niet ondergeschikt gemaakt worden aan de strijd tegen klimaatwijziging. Vandaar dat het noodzakelijk is die strijd een sociaal rechtvaardige invulling te geven, en benaderingen die de sociale dimensie niet integreren, te contesteren. Vaak wordt de klimaatproblematiek op een gedepolitiseerde wijze voorgesteld, alsof het gaat om een strijd van ‘de hele mensheid tegen de CO₂’. Vanuit democratisch oogpunt is het van het grootste belang om zichtbaar te maken dat er verschillende strategieën bestaan om een “duurzaamheidstransitie” te maken, die elk tot andere uitkomsten kunnen leiden. Het klimaatprobleem is daarom geen technische kwestie, maar een diepgaand politieke kwestie, en dus een voorwerp voor democratisch debat. Het is enkel door de kwestie opnieuw te politiseren, dat er opnieuw meer ruimte zal kunnen ontstaan voor sociale noden in de discussie over klimaatwijziging.

1.2.3. Participatief ecologisch burgerschap

Vanuit de gedachte dat individuele burgers actief betrokken moeten worden in de “duurzaamheidstransitie”, is de laatste jaren een heel debat ontstaan over het zogeheten ‘ecologisch burgerschap’. Deze term verwijst naar een geheel van rechten, plichten en praktijken van burgers ten aanzien van de ecologische problematiek. Ze kan echter op uiteenlopende wijze worden ingevuld. Volgens ons kan een onderscheid gemaakt worden tussen drie types van ecologisch burgerschap. Ze zijn alle drie aanwezig in de brede milieubeweging. Climaxi promoot specifiek de derde optie.

1. Liberaal ecologisch burgerschap

Het liberaal ecologisch burgerschap benadert de mens als individu op de markt. Ecologisch burgerschap betekent dan dat het individu in zijn keuzes rekening houdt met de ecologische effecten ervan. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat men vervuilende individuele praktijken gaat compenseren (via steun aan fondsen die bijvoorbeeld bossen gaan planten in het zuiden), of dat men een bewuste consument wordt die oog heeft voor biologisch voedsel met weinig verpakking. Met zo’n benadering zijn een aantal problemen verbonden: 1) ze neigt de mens te reduceren tot consument en marktindividu; 2) ze heeft minder aandacht voor het collectieve en structurele niveau; 3) ze heeft bijgevolg weinig aandacht voor collectieve processen van debat, participatie en emancipatie; 4) ze veronderstelt dat er voldoende koopkrachtige vraag is (om duurdere biologische producten te kunnen kopen bijvoorbeeld), wat voor bepaalde groepen in de maatschappij niet altijd haalbaar is.

2. Communautair ecologisch burgerschap

Een aantal recente organisaties en bewegingen hebben meer oog voor de inbedding van het individu in een (lokale) gemeenschap. Een voorbeeld van zo'n organisatie is *Transition Towns*. Die stelt dat de opbouw van weerbare lokale gemeenschappen een sleutelfactor is om de uitdaging van de klimaatwijziging aan te gaan. Er wordt meer aandacht besteed aan het versterken van sociale verbanden en participatie. Net zoals in het liberaal ecologisch burgerschap gaat er veel aandacht naar de verandering van alledaagse praktijken en consumptiegewoontes, maar die verandering is ingebed in collectieve praktijken waarbij mensen trachten om gezamenlijk een aantal praktijken te veranderen.

Deze benadering lijkt ons al een stuk interessanter dan de vorige, maar kent toch een aantal problemen. Ze heeft minder expliciet aandacht voor sociale ongelijkheid, zowel binnen de lokale gemeenschap als tussen gemeenschappen. Ze focust heel sterk op samenwerking met iedereen, en dreigt soms conflicten of tegenstellingen te verdoezelen. Tenslotte dreigt de exclusieve focus op de lokale gemeenschap ertoe te leiden dat men blind blijft voor meer omvattende structurele factoren, en dat men zich terugplooit op de eigen groep.

3. Participatief ecologisch burgerschap

Het participatief ecologisch burgerschap, zoals Climaxi dat voorstaat, tracht burgerschap op een actieve, politieke en democratische manier in te vullen. Burgerschap gaat om meer dan het nemen van bewuste (consumptie)beslissingen in de private sfeer, en om meer dan het aanknopen van goede relaties met mensen die dichtbij wonen. Het betekent actieve deelname aan debatten over essentiële maatschappelijke kwesties, in de publieke sfeer. Het veronderstelt de erkenning van conflicten en de poging om daar op een democratische manier mee om te gaan. Wij denken dat dergelijke democratische participatie van het grootste belang is om voldoende betrokkenheid van groepen burgers te genereren. Climaxi tracht methoden te ontwikkelen en initiatieven te nemen om die participatie te versterken, en daardoor tegelijk ook voldoende druk uit te oefenen om ervoor te zorgen dat de verandering sociaal rechtvaardig is en de verzuchtingen van gewone mensen en mensen uit de onderklassen erkent. Centrale principes van participatief ecologisch burgerschap zijn zelforganisatie, educatie doorheen de praktijk, politisering en het scheppen van publieke ruimtes van pluraliteit en verschil, waarin alle opinies aan bod kunnen komen.

1.2.4. Actiecompetentie

Er bestaat vandaag een interessant debat over wat milieueducatie zou moeten inhouden.

Wetenschappers stellen immers vast dat veel sensibiliseringscampagnes van NGO's en overheden tot weinig veranderingen leiden in het gedrag van mensen. Ze spreken over de zogenaamde kloof tussen kennis en gedrag. Volgens ons is er echter een probleem met de wijze waarop ze die kennis en dat gedrag invullen. Kennis heeft doorgaans betrekking op de toestand van de planeet als zodanig, en gedrag gaat over individuele veranderingen van consumptiepatronen.

Vanuit onze praktijk merken we dat de boodschap van dergelijke sensibiliseringscampagnes inderdaad weinig wordt opgepikt. Mensen die kennis hebben van de ernst van de klimaatcrisis voelen zich veeleer verlamd in hun handelen dan dat ze perspectieven zien van verandering. Ze weten niet hoe ze zelf kunnen bijdragen aan de noodzakelijke sociaal-ecologische verandering. Het perspectief van individuele gedragsverandering stoot op scepticisme, zelfs bij mensen die in de feiten vegetarisch eten, geen auto hebben, en letten op hun aankopen. Sensibiliseringscampagnes zetten weinig zoden aan de dijk zolang er structureel niets verandert, en zijn daarenboven vaak paternalistisch, zo stellen veel mensen.

Vandaar dat Climaxi een andere, bredere opvatting van milieueducatie verdedigt, die zich beroept op emancipatorische pedagogische opvattingen (zoals die van Freire) en gericht is op het versterken van

de actiecompetentie van mensen. De kennis die daarbij centraal staat, is niet zozeer die over de ernst van de klimaatcrisis, maar wel over de maatschappelijke grondoorzaken ervan, mogelijke maatschappelijke alternatieven en strategieën om die te realiseren. We merken dat veel mensen vooral meer nood hebben aan 'sociologische' en 'politiek-strategische' kennis. Dat soort kennis kan hen ook helpen om zichzelf te organiseren, zich alternatieven te verbeelden, en samen met anderen in de publieke sfeer te ageren.

2. Omgevingsanalyse

Inleiding

Na de veel belovende klimaatop van **Kopenhagen**, in december 2009, kende de klimaatbeweging eigenlijk een dip. De top draaide uit op een teleurstelling en tijdens de daaropvolgende VN-klimaatconferenties werd er eigenlijk nauwelijks vooruitgang geboekt. In 2011, het eerste jaar van de eerste beleidsperiode van Climaxi als erkende beweging, vond de 17de VN-klimaatconferentie plaats in het Zuid-Afrikaanse **Durban**. Die conferentie besliste reeds om de ondertekening van een internationaal en bindend klimaatverdrag door te schuiven naar... 2015 en de uitvoering ervan zelfs naar 2020, het jaar waarin we volgens de verzamelde wetenschap in de geïndustrialiseerde landen reeds aan 40% reductie van de uitstoot van broeikasgassen zouden moeten zitten. Hoewel de klimaatmobilisaties nooit stil vielen, kunnen we er niet buiten dat dit tot een zekere klimaatmoedigheid leidde bij de publieke opinie. Wat heeft het voor zin om telkens weer de druk op te voeren en je in beweging te zetten, wanneer de staats- en regeringsleiders er toch geen oren naar hebben en het probleem voor zich uit schuiven.

In die context opereerde Climaxi de afgelopen vijf jaar. Zoals reeds gezegd: de sensibilisering rond klimaatverandering en de klimaatconferenties viel nooit stil. De grote NGO's, zowel uit de milieu- als de Noord-Zuidbeweging, bleven van tijd tot tijd grote campagnes opzetten rond het klimaat. In 2012 werd er op initiatief van 11.11.11, Koepel van de Noord-Zuidbeweging, massaal gezongen voor het klimaat. Het bracht heel wat mensen op de been in de verschillende steden, maar er ging ontegensprekelijk ook een zekere machteloosheid vanuit. De sensibiliserende kracht van de campagne was allicht niet gering, maar de vrolijkheid en de onschuld van het actiemodel, stak scherp af tegen de tristesse en de onverantwoordelijkheid van het internationale klimaatbeleid. **Bond Beter Leefmilieu** noemde naar aanleiding van de verkiezingen van 2014 het leefmilieu "de grootste multinational ooit". We citeren: *"Die (multinationals) draait 24/24 voor ons. Door politici een symbolisch aandeel te overhandigen, vraagt de milieubeweging hen om 'samen' aandeelhouder te worden en in de volgende legislatuur zowel de groene economie te stimuleren, als de inzet van de vele verenigingen te waarderen en te ondersteunen."* Vooreerst is het zeer ongelukkig om het leefmilieu te vergelijken met multinationals, gezien die net de karakteristiek hebben om de winsten te laten primeren op de belangen van mens én milieu. Maar daarnaast ging het om een toch wel erg welwillende uitgestoken hand naar politici die overduidelijk hun huiswerk onvoldoende maken.

Daar staat tegenover dat ook de radicalere activistische klimaatbeweging tijdens de laatste vijf jaar minder van zich liet horen. Terwijl er in de zomer van 2009 nog een klimaatactiekamp plaatsvond in de Antwerpse haven met een 500-tal deelnemers, kalfden de activistische netwerken na Kopenhagen eerder af en viel bijvoorbeeld de dynamiek van de klimaatactiekampen ook in ons land stil. In 2012 was Climaxi nog medeorganisator van een kamp met een 100-tal deelnemers in **Leuven**, waar er geprotesteerd werd tegen de bebouwing van een grote open ruimte aan de rand van de stad, **Parkveld** genaamd. Die zwanenzang van de klimaatactiekampen liep enigszins parallel met de (tijdelijke) neergang van het radicale klimaatactivisme tijdens de jongste jaren. Met de klimaatop van Parijs die eraan komt, lijkt de klimaatbeweging wel een nieuw elan en een tweede adem te vinden.

Doorheen deze periode bouwde Climaxi zijn werking als sociale klimaatbeweging verder uit. Het kwam er daarbij op aan om hoopvolle projecten op te zetten, die voldoende kritisch zouden staan ten aanzien van beleid en bedrijven, zonder in een star en luchtledig activisme te vervallen. In zekere zin kan je stellen dat de eerste beleidsperiode van Climaxi zich in een minder evidente omgeving afspeelde. Des te belangrijker was het dat Climaxi er was, zich kon professionaliseren en binnen die minder makkelijke context nuttige activiteiten en campagnes kon ontplooiën. We deden dat op basis van de volgende krachtlijnen:

1. Door hele concrete acties en campagnes op te zetten tegen de vervuilende of asociale praktijken van bedrijven of overheden, maar daar meteen ook alternatieven tegenover te plaatsen. We nemen als voorbeeld het energiedossier. We hebben tijdens de afgelopen jaren campagne en actie gevoerd tegen fossiele brandstoffen en kernenergie. In Limburg slaagden we er in om de plannen rond steenkoolgas uiteindelijk van tafel te vegen, via mobilisatie van onderuit. We engageerden ons in regionale dossiers als het Parkveld in Leuven en de N42 te Herzele, waar buurtbewoners concrete steun kunnen verwachten van Climaxi. Dit soort van concrete overwinningen bieden hoop, werken motiverend en tonen aan dat je als beweging een verschil kan maken. Tegelijkertijd koppelden we die actie aan positieve alternatieven: de opwekking van hernieuwbare energie via coöperatieven, collectieve wijkrenovaties om het energieverbruik naar beneden te halen en campagnes voor het recht op hernieuwbare energie voor iedereen (tegen energie-armoede). Zo overstijgt je het louter symbolische karakter van andere campagnes (of het nu gaat om grote NGO-campagnes of om symbolische directe acties).

2. Door consumentenacties steevast te koppelen aan politieke verantwoordelijkheid. Rond de Visserijsector hebben we aangetoond dat het beleid een verantwoordelijkheid draagt in het verdwijnen van de kleinschalige, duurzame visserij in ons land. We hebben ons gekant tegen de plannen van de Vlaams Visveiling om, met de goedkeuring van de Vlaamse regering, een overslag voor Vietnamese pangasius te openen in Zeebrugge. Mede dankzij ons campagnewerk sneuvelde overigens ook dat plan, wat opnieuw motiverend werkt voor de vrijwilligers op het terrein. Maar tegelijkertijd maken we ook de alternatieven mee bekend voor consumenten die voor duurzame vis willen kiezen. Climaxi vindt consumentenacties niet onbelangrijk, zolang die gekoppeld zijn aan een politiek verhaal. Anders dreigt je opnieuw de machteloosheid te voeden, door het voor te stellen alsof het enkel van de keuze van consumenten afhangt wat er verder met ons klimaat en leefmilieu zal gebeuren (wat uiteraard niet klopt).

3. We hebben er in die eerste periode ook voor gekozen om steevast dat andere geluid te laten horen en wanneer nodig de luis in de pels van de klimaatbeweging te zijn. Elke beweging heeft nood aan kritische reflectie en feedback. Op een moment dat grote NGO's er vaak voor kiezen om allerhande samenwerkingsverbanden met bedrijven en bedrijfsfederaties op te zetten, wees Climaxi op het belang van onafhankelijkheid en het risico van greenwashing (jezelf of je product onterecht een groen imago aanmeten) door die grote bedrijven. We deden dit onder meer via onze greenwash conferenties en de uitreiking van een greenwash award. Aan het succes van deze initiatieven en de vele mensen die via een digitaal platform mee beslisten wie de greenwash award diende te ontvangen, leidden we af dat deze concrete manier om de greenwash praktijken van courante bedrijven bloot te leggen, op grote belangstelling en instemming kon rekenen.

4. We hebben ook lessen getrokken uit de ervaring van de internationale klimaatbeweging. Zo namen we in september 2013 deel aan de start van het netwerk 'Alternatiba'. Dit werd gelanceerd tijdens een weekend in de Frans-Baskische stad Bayonne, waaraan 10.000 mensen deelnamen. Sindsdien verspreidt het netwerk zich in heel Frankrijk en koppelt het twee doelstellingen aan elkaar: 1. Mee de mobilisatie naar de klimaattop van Parijs in goede banen leiden en een katalysator zijn van tal van lokale klimaatacties (rond mobiliteit, voeding, energie etc). 2. Werk maken van concrete alternatieven van onderuit, van lokale energiecoöperatieven tot korte keten landbouw, commons en deelprojecten. Die dubbele dynamiek van protest enerzijds en opbouwende initiatieven anderzijds, werkt inspirerend en maakt dat je mensen op de langere termijn kunt organiseren en betrekken bij de klimaatbeweging. De bedoeling is niet om mensen op te roepen voor één of andere actie of betoging om ze daarna als passieve burgers terug naar huis te laten keren. Integendeel, het politieke protest is het werk van mensen die actief en van onderuit werk maken van een tegenmacht. Die aanpak biedt ook inspiratie voor de toekomst.

Met de COP21, de VN-klimaatconferentie die binnenkort plaatsvindt in Parijs, zien we een nieuwe toegenomen interesse voor het klimaatthema alsook voor onze ideeën, voorstellen en campagnes. We denken dan ook dat we eerder voor een opwaartse golf staan.

2.1. De wereld

We zullen nu overlopen in welke mondiale tot lokale context de tweede beleidsperiode van Climaxi zal plaatsvinden. Zowat alle experten en waarnemers gaan daarbij uit van een context waarin het klimaatbeleid onvoldoende zal blijken om het klimaat te stabiliseren en waarbij de gevolgen van de klimaatverandering zich steeds meer laten gewaarworden, wat zal leiden tot scherpere conflicten en polarisatie. We kunnen daarbij niet anders dan vertrekken van de VN-klimaattop die binnenkort van start gaat in Parijs...

2.1.1. Parijs: een nieuwe afspraak met de geschiedenis?

Van 30 november tot en met 11 december vindt in Parijs de 21ste jaarlijkse klimaatconferentie van de Verenigde Naties plaats. De verwachtingen rond die zogenaamde COP21 zijn hooggespannen. In Parijs zou er dan eindelijk een internationaal klimaatverdrag uit de bus moeten komen, dat de uitstoot van broeikasgassen wereldwijd moet beteugelen en dat vanaf 2020 in werking zou treden. Of dat ook gaat lukken is een andere vraag. Een totale flop, zoals in Kopenhagen in 2009, zal het allicht niet worden, maar velen vrezen dat het 'too little, too late' zal zijn. De internationale klimaatbeweging zal alvast massaal op de afspraak zijn om druk op de ketel te zetten.

Wat al langer gevreesd werd, wordt nu ook in zoveel woorden gezegd. **Christiana Figueres**, topvrouw van de VN-klimaatpoot **UNFCCC**, liet onlangs weten dat de VN er niet langer van uitgaat dat de opwarming beperkt zal kunnen blijven tot twee graden. Voortaan ligt de lat op drie graden opwarming tegen het einde van de eeuw. Figueres: *“Van een opwarming van 4 tot 5 graden kan absoluut geen*

sprake zijn. Is 3 graden aanvaardbaar? Neen. Maar met wat er nu op tafel ligt, vormt dat de basis: de eerste collectieve inspanning om, land per land, de eerste steen te leggen. (1)''

Het is voor het eerst dat de grens van twee graden opwarming zo uitdrukkelijk wordt losgelaten. Nochtans hebben de wetenschappers van het VN-klimaatpanel IPCC ons steevast voorgehouden dat een opwarming van meer dan twee graden tot onvoorziene gevolgen zal leiden. Drie graden wordt gezien als een gevaarlijk kantelpunt, waarbij de veranderingen oncontroleerbaar zouden kunnen worden. Zo wordt bijvoorbeeld de kans extreem groot dat tropische regenwouden blootgesteld worden aan bosbranden. Deze bossen zijn niet bestand tegen droogte en niet geëvolueerd om zichzelf te beschermen tegen bosbranden. Het verbranden van tropisch regenwoud kan ertoe leiden dat grote hoeveelheden CO₂ die tot nu toe in die wouden opgeslagen waren, in de atmosfeer terecht komen. Wat de klimaatverandering dan weer verder op hol doet slaan. Drie graden betekent dus spelen met vuur.

Maar de stelregel dat de opwarming onder de twee graden dient te blijven, blijkt dus niet langer het uitgangspunt te zijn. Op basis van de investeringsbeslissingen die reeds gebeurd zijn, zoals de opstart van nieuwe fossiele energiecentrales en de investeringen die gepland staan, gaan de meeste waarnemers zelfs uit van een waarschijnlijke opwarming van vier graden tegen 2100, als we niet ingrijpen. Dat is een opwarming met catastrofale gevolgen. Met het loslaten van de dwingende aanbeveling van het IPCC om de lat op maximaal twee graden te leggen, begeeft Figueres zich op een hellend vlak.

Ook als je naar de feiten kijkt, springen de alarmlichten op rood. Volgens registraties van de Amerikaanse ruimtevaartorganisatie **NASA** was 2014 globaal het warmste jaar ooit sinds de start van de metingen.(2) De tien warmste jaren wereldwijd kwamen allemaal voor na 1997. En België vormt geen uitzondering. Ook voor ons land was 2014 het warmste jaar sinds de start van de metingen. Terwijl de ophoping van broeikasgassen in de atmosfeer maximaal 350 deeltjes per miljoen zou mogen bedragen, wezen metingen uit dat we in 2014 voor het eerst sinds 800.000 jaar aan 400 deeltjes per miljoen zaten. Tal van desastreuze weersfenomenen, van droogtes tot orkanen, worden gelinkt aan de klimaatverandering. Het speelt zich voor onze ogen af.

2.1.2. De spelers

Die ongemakkelijke waarheid is nochtans allerminst nieuw. We weten al jaren dat de klimaatverandering oprukt en veroorzaakt wordt door de uitstoot van broeikasgassen. En dus weten we eigenlijk ook al jaren wat er moet gebeuren om de opwarming een halt toe te roepen: we hebben nood aan een internationaal en bindend klimaatverdrag, dat land per land reductiedoelstellingen bepaalt. Zo'n klimaatverdrag moet ook rechtvaardig zijn, in die zin dat het landen geen kansen op ontwikkeling ontzegt en dat het rekening houdt met de mate waarin de betrokken landen al dan niet hebben bijgedragen tot het probleem. De geïndustrialiseerde landen zijn immers verantwoordelijk voor meer dan drie kwart van de uitstoot en dienen dus de zwaarste inspanning te leveren. Die

geïndustrialiseerde landen moeten volgen het VN-klimaatpanel hun uitstoot verminderen met 40 procent tegen 2020 en 80 tot 95 procent tegen 2050.

Zo bekeken lijkt het bijna logisch dat we niet onder die twee graden opwarming zullen blijven. In Parijs wordt er immers gesproken over een klimaatverdrag dat in voege zal treden in... 2020. Niet dat er op dat moment nergens al inspanningen zullen gebeurd zijn, maar die zullen heel ver onder de lat van het VN-klimaatpanel liggen. Lichtpuntje in dit donkere verhaal: in 2014 stagneerde voor het eerst de globale uitstoot van broeikasgassen, terwijl de economie groeide met drie procent. (3) Optimisten zien er een eerste kentering in en menen dat die stagnering erop wijst dat de economische groei zich dankzij de hernieuwbare energie loskoppelt van de uitstoot van broeikasgassen.

De kans dat er toch één of ander akkoord uit de bus zal komen is echter een stuk groter dan in Kopenhagen. Dat heeft vooral te maken met de gewijzigde houding van twee grote en machtige landen. In de VS heeft president **Obama** alvast de verdienste dat hij het klimaatprobleem erkent en niet negeert zoals zijn voorganger. Obama pleit voor een 'marktgebaseerde oplossing voor de klimaatverandering' en hij wil 26 tot 28 procent minder CO2 uitstoten tegen 2025. Dat hij daarbij 2005 als referentiejaar neemt en niet 1990 zet een en ander in perspectief. Mocht je 1990 als referentiejaar nemen, kom je aan een reductie van 15 procent. Diezelfde Obama kondigde in november 2014 samen met de Chinese president **Xi Jinping** aan dat beide landen het voortouw willen nemen om tot een klimaatakkoord te komen in Parijs. **China** is aan de een kant de sterkste stijger op het vlak van de uitstoot van broeikasgassen. De uitstoot van de gemiddelde Chinees is nu al even groot als die van de gemiddelde Europeaan. Aan de andere kant investeert het land ook op grote schaal in hernieuwbare energie. Geen land deed beter in 2014. Slotsom: met de medewerking van de VS en China is de kans op een akkoord in Parijs veel groter dan zes jaar geleden. Maar, de ambities reiken niet ver genoeg om gevaarlijke vormen van klimaatverandering te ontlopen.

De Europese staats- en regeringsleiders namen in oktober 2014 op voorstel van de Europese Commissie reeds nieuwe Europese klimaatdoelstellingen aan voor 2030. De **Europese Unie** wil tegen 2030 veertig procent minder broeikasgassen uitstoten, veertig procent minder energie verbruiken en dertig procent van de energie uit hernieuwbare bronnen halen (4). Recent bepaalde het Europees Parlement dat dit inderdaad de Europese doelstellingen zijn voor Parijs. Op het eerste gezicht lijkt Europa het daarmee niet zo slecht te doen. Er zijn echter enkele belangrijke kanttekeningen bij te maken. Ten eerste bevindt ook Europa zich met de doelstelling van veertig procent reductie tegen 2030 klaar en duidelijk onder de aanbevelingen van het VN-klimaatpanel. Algemeen wordt dit ook beschouwd als een stap terug ten opzichten van eerdere doelstellingen. Ten tweede blijkt de doelstelling om dertig procent van de energie uit hernieuwbare bronnen te halen, niet vertaald in bindende afspraken voor de lidstaten. Hoogst onzeker dus of dat zal lukken. Tot slot blijft de handel in emissierechten één van de hoekstenen van het Europees klimaatbeleid. Maar door een overschot aan veelal gratis toegekende uitstootrechten zakte de prijs van die rechten in elkaar, van 30 € per ton naar 4 €. Vervuilen blijft dus spotgoedkoop. Het Europees Parlement trachtte verschillende malen om die bodemkoers op te krikken via het zogenaamde Backloadingvoorstel. Dat komt erop neer dat je de veiling van een grote hoeveelheid nieuwe uitstootrechten uitstelt, om zo schaarste te creëren en de prijs te laten stijgen. Alleen kwam er tot nu toe enkel een compromis uit de bus dat niet echt afdoende is om die prijs omhoog te krijgen. Ook die context doet ernstige vragen rijzen over de haalbaarheid van de voorgenomen doelstellingen.

2.1.3. Wat te verwachten van Parijs?

Hoe verlopen de voorbereidingen van de klimaatop in Parijs eigenlijk? De vorige klimaatconferentie, COP20, vond plaats in Lima in december 2014 en stond in het teken van de voorbereiding van Parijs. Die conferentie liep uit op een sisser. Het Belgische platform Klimaatgerechtigheid drukte er zijn ongenoegen over uit in een open brief. (5) *“De klimaatop in Lima werd een maat voor niets. Er zijn geen duidelijke richtlijnen over wat landen op tafel moeten leggen in aanloop naar een nieuw klimaatakkoord in Parijs volgend jaar. (...) De rechtvaardige transitie naar een lage koolstofmaatschappij is dode letter gebleven”*, zo klonk het vernietigend. De onderhandelingen liepen sindsdien door in beperkte sessies. Twee in het voorjaar, twee in het najaar.

Zo was het de afspraak dat er een oplijsting zou komen van de engagementen die de afzonderlijke landen zouden aangaan inzake het terugdringen van hun CO₂-uitstoot. **Johannes Nissen**, Beleidsmedewerker klimaat van Bond Beter Leefmilieu stelt daarover het volgende: *“Op negentig dagen van de top in Parijs hebben 56 landen engagementen ingediend. (...) Van 140 landen worden nog toezeggingen verwacht. Maar met de beloftes van vandaag komen we er niet: deze toezeggingen zijn ruim onvoldoende om de opwarming van de aarde tot 2°C te beperken.”*(6) Hij trekt dan ook dezelfde conclusie als heel wat andere waarnemers uit de klimaatbeweging: het zou onverstandig zijn om die erg magere beloftes zomaar te gaan betonen in een klimaatakkoord in Parijs.

Er wordt dan eerder gedacht aan een flexibel revisie- en verbeteringsmechanisme, waarbij landen bijvoorbeeld om de vijf jaar hun ambities kunnen opkrikken. De vraag is of je nog kan spreken van een internationaal en bindend verdrag wanneer landen zelf hun ambitieniveau bepalen en ook zelf bepalen wanneer ze dat ambitieniveau opkrikken. Spreek je in dat geval niet eerder over vrijwillige engagementen, die vastgelegd worden in een internationale afspraak, dan wel over een bindend verdrag, dat vertrekt vanuit wat nodig is, niet vanuit wat men al dan niet bereid is om te doen.

Conclusie: dit alles lijkt erop te wijzen dat Christiana Figueres met haar verklaring over de drie graden opwarming eigenlijk al anticipeert op de zwakke engagementen die de landen tot hiertoe lieten optekenen. Het betekent eigenlijk niets anders dan je neerleggen bij die magere beloftes en je dus neerleggen bij een gevaarlijke opwarming, met niet te voorspellen gevolgen...

2.1.4. Het Zuiden: conflict en migratie

Na 2009 klom de klimaatverandering dus minder hoog op de politieke en maatschappelijke agenda dan voorheen. De actualiteit werd gedomineerd door de financiële turbulentie en de eurocrisis, en daarna door de dreiging van IS in **Syrië** en het risico van nieuwe terreuraanslagen. De ecologische catastrofe was geen thema tijdens de jongste verkiezingen. We mogen ons echter niet blindstaren op oppervlakkige krantenkoppen, twitterberichten en onliners van politici. Klimaatverandering lijkt op het eerste zicht misschien minder aanwezig in het publieke debat dan enkele jaren geleden. Maar

eigenlijk is de thematiek alomtegenwoordig. Het lijkt wel één van die eigenaardige listen van de geschiedenis: klimaatverandering is niet weg, maar verschijnt vermomd in allerlei nieuwe en andere gedaantes. Er is kritische analyse nodig om haar te (h)erkennen en die vermomming te doorprikken.

Denk bijvoorbeeld aan de chaos in Syrië en de vluchtelingencrisis die sinds de zomer van 2015 op het voorplan kwam. Ook dat is een gezicht van klimaatverandering. De vluchtelingenstroom en het geweld dat daar de bron van is, geeft ons niet enkel een inzicht op hoe klimaatverandering er in de toekomst kan uitzien. De klimaatverandering zelf is één van de wortels van de crisis in Syrië (7). In de periode voor de crisis uitbarstte, kende de vruchtbare sikkkel rond Tigris en Eufraat zowat de ergste droogte sinds data beschikbaar zijn. Die droogte is het gevolg van een lange-termijntrend naar minder weerslag, die op zijn beurt samenhangt met stijgende zeeniveaus in het oostelijke gedeelte van de Middellandse Zee, die een sterk opwarmende trend kent. Een journalist van **Le Monde Diplomatique** legde een aantal verbanden: droogte en misoogsten leidden tot een massale trek van het Syrische platteland naar de steden. Daar waren al grote aantallen mensen terecht gekomen die op de vlucht waren voor de oorlog in Irak, met alle spanningen van dien.(8)

De Syrische landbouwpolitiek die sterk inzette op de teelt van graan en katoen, die erg veel water vergt, deed er een serieuze schep boven op. Al die elementen spreidden het bedje voor de actuele spanningen in het land. Je kan met andere woorden de crisis in Syrië en de opkomst van IS niet begrijpen zonder dit ecologische plaatje te analyseren. Een gelijkaardig verhaal geldt in het noorden van **Nigeria**, waar Boko Haram opereert, een terroristische organisatie verbonden met IS. Uitputting van de bodem deed er hele dorpen leeglopen en creëerde mee de condities waaronder de terreurgroep kon doorbreken.

In die zin houdt de chaos in het Midden-Oosten en de vluchtelingencrisis die erop volgde ons een spiegel voor: dit is hoe klimaatverandering er concreet uit kan zien. Er is natuurlijk geen determinisme in het spel. Als **Blair** en **Bush** Irak niet hadden aangevallen, als er minder moslimhaat was in Europa en elders in de wereld, en als er geen olie was te vinden in de regio, zou de droogte ook heel andere effecten kunnen hebben gehad. Maar we mogen IS gerust als een waarschuwing opvatten voor wat komt als klimaatverandering niet ernstig genomen wordt.

Het dossier van de klimaatverandering bevindt zich op het kruispunt tussen de milieuproblematiek en de Noord-Zuid problematiek. Wetenschappers zijn het er over eens dat 'de gevolgen van de klimaatverandering in het bijzonder de ontwikkelingslanden treffen, en hierbij de ongelijkheden inzake gezondheidstoestand en toegang tot geschikt voedsel, proper water en andere hulpbronnen zullen doen toenemen.' Dit terwijl de oorzaken net in de geïndustrialiseerde landen te vinden zijn, waar de industriële ontwikkeling en de welvaart gebouwd zijn op de verbranding van fossiele brandstoffen. De zogenaamde koolstofschuld is een schoolvoorbeeld van 'ecologische schuld': de schade die in het zuiden wordt veroorzaakt door Noordelijke onduurzame consumptie- en productiepatronen, maar ook het ongelijk verdelen van de 'atmosfeer'. De 20% van de wereldbevolking die in het Noorden leeft, gebruikt immers 80 % van de absorptiecapaciteit van de atmosfeer. Het Noorden legt beslag op het rechtmatige aandeel van het Zuiden.

Indien er dus geen afdoend antwoord op de klimaatverandering komt, zullen cruciale delen van de planeet onleefbaar worden voor de mens: verwoestijning rukt op in Afrika, gletsjers en rivieren drogen op, met alle gevolgen voor het drinkwater van mensen, de zeespiegel stijgt waardoor de laag gelegen eilanden dreigen onder te lopen, extreme weersfenomenen nemen toe, waardoor de landbouw het moeilijk krijgt in grote delen van de wereld, steden die net aangepast zijn, kreunen onder de effecten van de opwarming... Dit proces is vandaag reeds volop aan de gang. Indien we inderdaad in de richting gaan van een opwarming van drie graden, zullen de gevolgen vooral in het Zuiden desastreus zijn, waardoor de VN ons voorrekenet dat er in dat scenario tot 330 miljoen klimaatvluchtelingen zullen bijkomen. En dit terwijl Europa vandaag spreekt over een nooit geziene vluchtelingen crisis bij de instroom van 800.000 vluchtelingen. Zoals hierboven reeds aangehaald zal de klimaatverandering onvermijdelijk leiden tot nieuwe vormen van schaarste, die de voedingsbodem kunnen worden van nieuwe (gewapende) conflicten. Zo bekeken is het niet overdreven om te stellen dat elk ontwikkelingsbeleid, elk vredesbeleid, elk rechtvaardig landbouw- en voedselbeleid, elk humanitaire beleidsdoelstelling valt of staat met een ernstige aanpak van het klimaatvraagstuk.

De **aanslagen in Parijs** en elders in de wereld zorgen voor een totaal nieuw gegeven. Het ziet er naar uit dat de mogelijkheid om een opinie bekend te maken via manifestaties in hoofdsteden voor korte of lange tijd beperkt wordt. Climaxi vroeg toelating om een actie te organiseren in **Oostende**. De klimaatcoalitie volgde ons daarin. Op de dag van vandaag staat die opnieuw onder druk. Het actiemodel met de dozen, waarbij verschillende ministers dozen opgestuurd krijgen met klimaatvoorstellen die bij de bevolking verzameld werden, laat ons toe onze stem toch te laten horen. Actiediversificatie lijkt in de toekomst belangrijker te worden.

Tegelijkertijd moet duidelijk gemaakt worden dat de strijd tegen terrorisme niet ten koste mag gaan van de democratische vrijheden die we hier decennialang opbouwden.

Inhoudelijk betekent dit ook dat de link tussen klimaatveranderingen en oorlogen/vluchtelingen in de toekomst meer zal moeten getoond worden. Ook klimaatveranderingen (droogte, overstromingen) zullen de komende tijd bijdragen tot meer conflicten en vluchtelingen. Aan ons om daar in de kortst mogelijke tijd een antwoord op te formuleren. Er werd rond dit thema reeds een projectaanvraag ingestuurd bij de Nationale Loterij. Indien deze niet aanvaard wordt zal Climaxi andere wegen moeten zoeken om dit thema uit te diepen.

2.1.5. Het federale en Vlaamse beleid in ons land

De nieuwe federale en Vlaamse regeringen gingen niet al te best van start inzake klimaatbeleid. In de beleidsverklaringen staan er slechte beknopte paragrafen over klimaatbeleid, dat men vooral inpast in de Europese doelstellingen. Minister-President **Geert Bourgeois** repte in zijn allereerste septemberverklaring met geen woord over het klimaat. Alsof het om prioriteit nummer 126 zou gaan. Toch is het eerder het algemene beleid van deze regeringen dat een beeld geeft over de gevolgen voor het klimaat.

Schoolvoorbeeld is het beleid rond mobiliteit: terwijl het openbaar vervoer-trein, tram, bus- de overheid jaarlijks zo'n 4 miljard euro kosten, kan je vaststellen dat de fiscale aftrek van de 700.000 bedrijfswagens een gelijkaardig kostenplaatje heeft. Toch is het duidelijk dat het openbaar vervoer het recht op mobiliteit voor iedereen moet waarborgen en dat het in het kader van de klimaatdoelstellingen veel slimmer is om in te zetten op openbaar vervoer dan op personenwagens. De federale en Vlaamse regeringen doen echter het omgekeerde. Ze kondigen voor twee miljard besparingen aan op het openbaar vervoer, terwijl de bedrijfswagens ongemoeid worden gelaten. Vanuit een sociaal-ecologisch standpunt bekeken het omgekeerde van wat moet gebeuren. Het probleem stelt zich zowel op federaal niveau, waar de besparingen op de **NMBS** zich voltrekken, terwijl de bedrijfswagens gespaard blijven, als op Vlaams niveau, waar De Lijn besparing na besparing krijgt opgedrongen terwijl men volop investeert in auto-infrastructuur.

In die zin lijken de huidige regeringen in ons land de zaken enkel te verergeren. Voor alle duidelijkheid: ook de vorige regeringen haalden hun klimaatdoelstellingen slechts met oplapwerk en trucen van de voor. Zo bleek dat België de Kyoto-norm in 2012 haalde via grootschalige aankoop van 'schone lucht' in het buitenland. De federale regering kocht voor bijna 160 miljoen euro emissierechten aan, Vlaanderen voor bijna 40 miljoen euro. Dat bleek samen goed voor 52 procent van de nodige uitstootvermindering (9). De huidige regeringen in ons land zorgen echter allerminst voor een kentering op dat vlak. Het treurige dieptepunt was het gebakkelei over het interne, Belgische klimaatakkoord, dat afgesloten dient te worden tussen de vier bevoegde klimaatministers in België (federaal, Vlaams, Waals, Brussels) en dat uitdraaide op een communautair relletje. Er wordt al zes jaar onderhandeld over dit interne klimaatakkoord en nog steeds is er geen definitieve regeling voor de verdeling van de inspanningen inzake uitstootreductie, hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. Ons land slaat op die manier een bijzonder slecht, internationaal figuur, zo vlak voor de klimaatconferentie van Parijs.

2.1.6. Klimaatbeleid en internationale handelsverdragen

De Europese Unie maakt momenteel werk van bilaterale handelsverdragen met onder meer de VS (**TTIP**) en Canada (**CETA**). Deze vrijhandelsverdragen wekken veel ongerustheid in de klimaatbeweging. De bekommernissen zijn velerlei. Laten we het voorbeeld van TTIP nemen: Als je van de VS en de EU één grote markt maakt wat betekent dat dan voor de sociale en ecologische standaarden op die markt? Wiens regels zullen er gelden? Erken je elkaars regels, dan zet je de deur open voor bijvoorbeeld landbouwgewassen die de Europese voedselketencontrole niet zouden doorstaan. Zoek je gemeenschappelijke regels en standaarden, gaat de lat dan niet vaak een stukje lager liggen? Voorts voorziet TTIP in het **ISDS-mechanisme** (Investor State Dispute Settlement), waarbij bedrijven overheden kunnen aanklagen wanneer die regelgeving uitvaardigen die als handelsbelemmerend of bedreigend voor verwachte winsten kan beschouwd worden. Dat zou dan gebeuren niet voor een echte rechtbank maar voor een arbitragepanel met zakenadvocaten. Voorts is er ook nog de zogenaamde regelgevende samenwerking, waarbij vertegenwoordigers van de bedrijfswereld betrokken worden bij de uitwerking van nieuwe wetten en regels, nog voor die naar een parlement gaan. Dat is de democratie op zijn kop.

Vooral de arbitragemogelijkheid, die het toelaat aan bedrijven, om regelgeving onder vuur te nemen wekt grote ongerustheid. Uit een recent uitgelekt onderhandelingsdocument blijkt immers dat de EU weinig of geen concrete maatregelen voorstelt om de bestaande milieuwetgeving te beschermen. In dat geval kan dus van alles en nog wat als 'handelsbelemmerend' kunnen worden beschouwd. Arbitrage is niet nieuw en werd in het verleden reeds in tal van vrijhandelsakkoorden, voornamelijk met ontwikkelingslanden, opgenomen om de investeringen van Westerse bedrijven te beschermen. Enkele voorbeelden van zaken die in het kader van dergelijke vrijhandelsverdragen tegen landen werden aangespannen door bedrijven:

- Duitsland wordt vervolgd door Vattenfal (dat 3,7 miljard euro eist) omwille van de kernuitstap.
- Egypte wordt vervolgd door Veolia, want het bedrijf vindt dat de verhoging van het minimumloon zijn winsten aantast.
- Canada wordt vervolgd door energieproducent Lone Pine Resources, nadat Québec besliste om de resultaten van een studie af te wachten alvorens al dan niet toelating te geven voor de winning van schaliegas.
- In 2004 werd Mexico veroordeeld tot het betalen van 66 miljoen euro aan de groep Cargill omwille van de invoering van een belasting op frisdranken met hoog suikergehalte.
- In 2010 moest Guatemala 25 miljoen dollar betalen aan Tampa Electric omdat de overheid de elektriciteitsprijs wilde plafonneren...

Er is dan ook de vrees dat dergelijke handelsverdragen, zeker met grote economische spelers als de VS of Canada, het hele milieu- en klimaatbeleid op losse schroeven zou kunnen zetten. Kan een land of regio nog autonoom beslissen om schalie- of steenkoolgas te bannen, zonder schadeclaims van energieconcerns? Kan de EU de deuren sluiten voor teerzandolie uit Canada? Kan België ongestraft zijn kerncentrales sluiten? Hierrond is op zijn minst grote waakzaamheid geboden. De internationale klimaatbeweging, en dus ook Climaxi, zal deze dossiers op de voet volgen en het primaat van de democratie ten opzichte van de economische en financiële belangen blijven verdedigen.

2.2. Vooruit denken

2.2.1. Voorbij Parijs

Zoals reeds gezegd gaan we ervan uit dat de klimaattop van Parijs wel een akkoord zal opleveren, gezien men in de feiten vertrekt van vrijwillige engagementen van landen. De klimaattop van Parijs zal dus allicht geen flop als die van Kopenhagen worden. Als de eerder gemaakte afspraken gevolgd worden zou dat akkoord vanaf 2020 tot uitvoering gebracht worden. Dat is bijzonder laat en die termijn zal mee de agenda van de komende jaren bepalen. Het klimaatakkoord van Parijs zullen we op volgende criteria beoordelen:

- Zal het akkoord ver genoeg gaan om gevaarlijke vormen van klimaatverandering tegen te gaan? De aankondiging dat men de lat op een opwarming van 3 graden zou kunnen leggen is op dat vlak zeer alarmerend. De klimaatbeweging moet blijven ijveren voor een akkoord dat vertrekt van wat er nodig is om onder of rond de twee graden opwarming te blijven, niet van wat landen bereid zijn om te doen.

- Zal men de sterkste schouders de zwaarste financiële lasten laten dragen en de samenleving op die manier organiseren dat dit mogelijk gemaakt wordt, of gaat men zoals bij de bestrijding van de financiële crisis de gewone mensen laten opdraaien voor de kosten?

- Zal men proberen om de democratische controle van de meerderheid van de mensen op milieu, economie en politiek te organiseren of blijft men steken in een systeem waarbij een minderheid het voor het zeggen heeft? Heeft de overheid een rol te spelen in de regulering van uitstoot of wil men ze verhandelen op de markt? Wordt de vrije markt in het kader van de klimaatregulering nog begrensd en gecorrigeerd of kiest men net voor zogenaamde markt-gebaseerde oplossingen?

- Wil men naar een internationaal systeem waarbij de overheid de rol heeft om kwalitatieve en veilige dienstverlening te organiseren of wil men alles overlaten aan de privémarkt? Men kan zich voorstellen dat de privatisering van dienstverlening (vb. Engelse spoorwegen) op lange termijn ook klimaateffecten heeft doordat men deze dienstverlening gaat uithollen.

Voor Climaxi zijn dit zeer cruciale vragen die we willen benaderen vanuit een solidair perspectief. Onze criteria voor een goede klimaatpolitiek zijn de mate van democratische controle en participatie, de mate dat ze meer gelijkheid en sociale herverdeling realiseert, de mate waarin ze de publieke sfeer en sociale banden versterkt en privatisering en individualisering tegengaat, en ze ook effectief iets aan de grondoorzaken doet (namelijk een onhoudbaar systeem van economische groei en overproductie).

We denken dat een dergelijke sociaal rechtvaardige en democratische aanpak noodzakelijk is om effectief de diepgaande sociaal-ecologische verandering te realiseren die we nodig hebben. In die zin maken we verdergaande keuzes dan we van het grootste deel van de milieubeweging gewoon zijn. Het gaat ons niet alleen om de beperking van de uitstoot. Het gaat om de volledige manier van denken, om de organisatie van een maatschappij en om de waarden die men daarbij hanteert.

2.2.2 Bevolking en de dynamieken van onderuit

Sinds de klimaatop van Kopenhagen in 2009 lijkt het bewustzijn rond klimaatverandering eerder wat achteruit geboerd. De klimaatonderhandelingen raakten in het slop en het gevoel van hoogdringendheid verdween enigszins. Nochtans wezen peilingen uit dat de Belgen zeker nog wakker liggen van het probleem. Maar misschien zagen ze de jongste jaren niet meer goed hoe het probleem verholpen kan worden en overheerste een gevoel van machteloosheid.

Met de klimaatop van Parijs in het verschiet is de interesse zeker terug toegenomen. Naar schatting 10.000 Belgen gingen de oversteek naar Parijs maken om er mee te manifesteren voor een efficiënt, rechtvaardig en bindend klimaatverdrag (al staat die mobilisatie nu op de helling door de recente aanslagen in Parijs). Het gaat zonder twijfel om één van de grootste internationale mobilisaties uit de geschiedenis van ons land. We gaan uit van een vernieuwde interesse en dus een fase van opgaande activiteit en bewustzijn rond het klimaatthema.

Tegelijkertijd zien we dat er de jongste jaren nieuwe dynamieken zijn op gang gekomen, als antwoord op het immobilisme aan de top. Aan de ene kant zijn er wereldwijd steden en gemeenten die van onderop kiezen voor een ambitieus klimaatbeleid en dus niet hebben gewacht op een internationaal klimaatverdrag. Sommigen verklaren dat ze “klimaatneutraal” willen worden, andere werken gewoon aan een verlaging van de uitstoot en passen zich aan, aan de gevolgen van de klimaatverandering. Ook in België zijn er steden, gemeenten en provincies die het pad van de klimaatneutraliteit kiezen. Climaxi volgt deze processen, was ook actief betrokken bij enkele klimaatneutrale plannen en juicht elke stap in de goede richting toe. Maar we stellen ons, zoals steeds, wel op als kritische waarnemers van dergelijke processen. Veel te vaak zien we immers dat het bij forse aankondigingen blijft en dat de uitvoering van het beleid te zeer op zich laat wachten en al zeker niet in lijn is met wat er nodig is om in de richting van klimaatneutraliteit te evolueren. Het gros van de steden die zich momenteel klimaatneutraal verklaren, neemt maatregelen die volledig tegen deze optie ingaan of sluit delen van zijn grondgebied uit (zoals bijvoorbeeld het klimaatplan in Gent). Vaak zijn dergelijke processen gebaseerd op de principes uit het transitimanagement. Die stroming gaat voor Climaxi te zeer uit van vrijwillige engagementen van de verschillende maatschappelijke spelers (bevolking, politiek, bedrijven, kennisinstellingen etc). Climaxi gaat eerder uit van de kracht van burgers en sociale bewegingen om zelf veranderingsprocessen op te starten maar ook om de politieke wereld onder druk te zetten en aan te sporen tot een daadkrachtig klimaatbeleid. De politiek kan en moet daarbij de nodige regulering opleggen aan de markt om de reductie van broeikasgassen en de toename van hernieuwbare energie mogelijk te maken. Zeker bij de grotere bedrijven zien we dat uiteindelijk de winstbelangen het uiteindelijk altijd halen van de belangen van mens en milieu.

Er is nog een tweede dynamiek van onderuit die erg interessant is en mogelijkheden biedt voor een beweging als Climaxi. De klimaatbeweging is gaandeweg steeds meer op zoek gegaan naar een combinatie van protest en contestatie enerzijds en de opbouw van alternatieven van onderuit anderzijds. Als antwoord op het immobilisme van bovenaf, kiezen steeds meer mensen van onderuit voor om niet te wachten, noch op de grote bedrijven, noch op de overheden, om alvast werk te maken van concrete alternatieven. Dat kan dan gaan van landbouwprojecten, energiecoöperatieven,

initiatieven rond duurzame mobiliteit of wat men inmiddels de deeleconomie is gaan noemen. Het is een fenomeen dat in heel Europa zichtbaar wordt en dat in tijden van stilstand op hogere niveaus, de moed en motivatie er kan inhouden.

Via een combinatie van politieke actie en alternatieven van onderop is het vandaag ook echt mogelijk om bijvoorbeeld het energielandschap op lokaal vlak grondig te hertekenen. Wanneer we op lokaal vlak er bijvoorbeeld voor kiezen om het stroomnet in eigen handen te nemen en tegelijkertijd het aandeel lokaal geproduceerde, hernieuwbare energie sterk opdrijven, is het mogelijk om steeds onafhankelijker te worden van de grote energieconcerns en de lokale uitstoot te laten dalen. Zal dit volstaan? Allicht niet, maar in tijden van globalisering biedt het wel hoop van onderuit en laat het toe om concrete verwezenlijkingen te boeken. Voor Climaxi is die beweging van alternatieven van onderuit interessant op voorwaarde dat die alternatieven praktijken de politieke actie niet gaan vervangen. Het heeft geen zin om allemaal te gaan groentjes telen en de politieke actie als onbelangrijk af te doen. Integendeel, slechts wanneer er een evenwichtige combinatie ontstaat van actie en alternatieven, kunnen die laatste deel uitmaken van de noodzakelijke tegenbeweging die verder zal moeten uitgebouwd. In die zin kunnen de concrete alternatieven van onderuit net een mobiliserende kracht uitoefenen op een bredere laag van mensen, die je enkel met politieke en sociale actie moeilijker kan betrekken.

2.2.3. Alternatieven voor het neoliberalisme blijven nodig

Zowel de Europese Unie als de Verenigde Staten of een aantal groeilanden uit het Zuiden blijven inzetten op neoliberale, marktgebaseerde oplossingen voor de klimaatcrisis. Veelal gaat het in de ogen van Climaxi om valse oplossingen, die hun deugdelijkheid nooit hebben bewezen. Eén van de hoekstenen van het Europese klimaatbeleid blijft bijvoorbeeld de handel in emissierechten. Door een overschot aan veelal gratis toegekende uitstootrechten zakke de prijs van die rechten in elkaar, van 30 € per ton naar 4 €. Vervuilen blijft dus spotgoedkoop. Het Europees Parlement trachtte verschillende malen om die bodemkoers op te krikken door het zogenaamde Backloadingvoorstel. Dat komt erop neer dat je de veiling van een grote hoeveelheid nieuwe uitstootrechten uitstelt, om zo schaarste te creëren en de prijs te laten stijgen. Alleen kwam er tot nu toe enkel een compromis uit de bus dat niet echt afdoende is om die prijs omhoog te krijgen. Climaxi voert campagne voor de afschaffing van het hele handeltje. We stellen immers vast dat volgens de huidige plannen er geen bijsturing komt van het systeem voor 2021. Die handel in emissierechten heeft tot nu dus enkel een negatieve invloed gehad op de klimaatdoelstellingen, gezien bedrijven op tal van manieren kunnen blijven vervuilen.

Emissiehandel leidt er ook toe dat landen hun eigen klimaatinspanningen aan de kant schuiven en in ruil 'schone lucht' gaan kopen in het buitenland. België behaalde enkel de Kyotonorm door meer dan de helft van de 'inspanningen' te gaan opkopen in andere landen. Dat is je reinste boerenbedrog. Ook grote bedrijven lijken bijzonder creatief met het systeem van verhandelbare uitstootrechten. Door projecten in het Zuiden op te zetten, waarvan de winst voor het klimaat lang niet altijd zo duidelijk is, kunnen ze nieuw uitstootrechten verwerven, waarmee ze hun gebrek aan inspanningen hier bij ons kunnen compenseren of die ze ten gelde kunnen maken in het Europees emissiehandelsstelsel.

Politici kijken vaak naar de markt en de grote spelers op die markt om de klimaatambities waar te maken. En ook al is het duidelijk dat ook de private investeringen in hernieuwbare energie het aandeel ervan vergroten, toch denken we dat er een grote illusie schuilt in het marktgerichte klimaatbeleid. We zien immers dat grote energieconcerns, autobouwers, vliegmaatschappijen of staalbedrijven hun grote lobby-invloed altijd weer aanwenden om mee op de rem te gaan staan, waardoor we nu al jaren hopeloos veel vertraging oplopen. Daarom wil Climaxi blijven pleiten voor een systeemverandering, een paradigmaverandering, waarbij een economische kader dat gericht is op groei en winst, moet plaatsmaken voor economische democratie, gericht op behoeftebevrediging en de vrijwaring van de planeet. Je kunt het klimaatprobleem ten gronde niet aanpakken binnen een systeem gericht op altijd maar meer groei en steeds meer middelen en steeds minder handen. In die zin sluiten we aan bij het pleidooi van auteurs als Naomi Klein: ofwel redden we de aarde, ofwel het kapitalisme. De twee tegelijk zal niet mogelijk zijn...

Samenvatting

De omgevingsanalyse kunnen we samenvatten als volgt:

- Met de klimaatop van Parijs komt er een nieuwe afspraak met de geschiedenis aan. We gaan ervan uit dat die klimaatop geen flop wordt zoals in 2009 in Kopenhagen, maar evenmin een klimaatverdrag zal opleveren dat afdoende zal zijn om gevaarlijke klimaatverandering te vermijden.
- Het akkoord van Parijs zal wel een nieuwe fase van de klimaatonderhandelingen inluiden, met mogelijks een vijfjaarlijkse revisie ingebouwd in het akkoord. Dat maakt dat er een hoge inzet zal blijven om de landen aan te zetten om de ambities op te krikken.
- Fundamenteel blijven de meeste landen kiezen voor marktgerichte oplossingen, die vaak hun deugdelijkheid nooit hebben bewezen (vrijhandelsverdragen, emissiehandel, bedrijfsgericht beleid). Dat maakt dat er heel veel nood zal blijven aan een ander verhaal, een klimaatbeleid gebaseerd op participatie, sociale herverdeling, openbare dienstverlening, democratie en een economie gericht op behoeftebevrediging en het vrijwaren van de planeet.
- We gaan ervan uit dat Parijs een nieuwe fase van opgaande activiteit en bewustzijn rond klimaat zal inluiden en dat de mogelijkheden voor Climaxi dus eerder zullen toenemen.
- We gaan daarbij enerzijds voort op de aanpak die de jongste jaren bleek te werken. Daarbij trachten we het brede klimaatverhaal op te hangen aan concrete dossiers, waarbij we ook reële veranderingen kunnen bewerkstelligen of kleine overwinningen kunnen boeken (Pangasius, Steenkoolgas, Greenwash award...).
- We zetten ook in op de nieuwe dynamiek om contestatie en protest te koppelen aan de uitbouw van concrete alternatieven van onderuit. Op die manier kan er werk gemaakt worden van een hoopvolle tegenbeweging van onderuit, die méér mensen kan bereiken dan enkel via politieke en sociale actie.
- Het Belgische en Vlaamse klimaatbeleid (of het gebrek eraan) maken dat er meer dan ooit nood is aan een beweging die klimaat en sociale rechtvaardigheid met elkaar verbindt. Als je

niet kiest voor een solidaire en sociaal rechtvaardige aanpak van het klimaatprobleem, zal je nooit over het noodzakelijke draagvlak beschikken om de nodige veranderingen door te voeren. In die zin blijft de oorspronkelijke aanpak van Climaxi ook voor de komende jaren brandend actueel.

- (1) <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2441751>
- (2) <http://www.demorgen.be/wetenschap/2014-was-het-warmste-jaar-ooit-a2184544/>
- (3) <http://www.bondbeterleefmilieu.be/page.php/30/843/15608>
- (4) <http://www.mo.be/analyse/europese-2030-klimaatdoelstellingen-een-valse-keuze-tussen-economie-en-klimaat>
- (5) <http://www.11.be/component/zoo/item/klimaattop-lima-in-2015-zullen-twee-klimaataakkoorden-nodig-zijn>
- (6) <http://www.bondbeterleefmilieu.be/page.php/30/861/15755>
- (7) Cf. Kelley, C. P. e.a. (2015) Climate change in the Fertile Crescent and implications of the recent Syrian drought, PNAS, 112 (11), pp. 3241-3246
- (8) Sinai, Agnes (2015) Aux origines climatiques des conflits, Le Monde Diplomatique, augustus 2015, p. 2.
- (9) <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2013/11/21/belgie-kocht-met-schone-lucht-zijn-kyotodoelstelling-af-0>

3. Stand van zaken na eerste beleidsperiode 2011-2015

Climaxi heeft zijn vorig beleidsplan met verve gerealiseerd. Strategisch en inhoudelijk heeft de nieuwe beweging zich op vijf jaar tijd weten op de voorgrond te plaatsen. Via een strategie van onderop slaagden we er in om ons rond onze thema's goed te profileren, om mensen aan te trekken op publieke avonden en acties. We verzamelden als nieuwe beweging volk en brachten die ook in beweging. We haalden regelmatig de pers en bouwden Climaxi als embryo steeds verder uit.

Van de toen gestelde doelstellingen werd het grootste deel gerealiseerd:

- 10 infosessies per jaar naar de bevolking: dat werden er gemiddeld het dubbel, dankzij de aanpak met documentaires en dankzij het uitbouwen van een netwerk van mensen dat Climaxi snel wist te vinden voor allerlei vormingen, voordrachten enz.
- 5 grotere evenementen: Er waren de greenwash awards, de betoging tegen kernenergie, de fietstocht naar Brussel (Hart Boven Hard) en langs de kust (klimaatfietstocht deze zomer), de pangasiuspeditie met 2000 ondertekenaars.
- 21 persartikels per jaar: daar zaten we meestal ruimschoots boven
- uitbouwen en verbeteren eco & fair: Eco & Fair werd op regionaal vlak verder uitgebouwd, zowel inhoudelijk als qua opbrengsten, maar moet de stap nog zetten naar de andere regio's. Dit wordt gepland in deze beleidsperiode.
- 1 studie en het opvolgen van het thema energie-armoede: er werden drie brochures gerealiseerd rond dit thema maar de werking werd wel grotendeels stopgezet na het afronden van het project in Vlaams-Brabant. Daar hebben we met steun van de provincie een apart project kunnen uitwerken, met veel partners. Omdat we tijdens de volgende periode ook wat moeten investeren in onze interne werking plannen we er geen 'hoogvliegers' meer rond, maar blijven we de actualiteit wel opvolgen.
- 1 klimaatactiekamp of andere grote activiteit rond actievoeren: Climaxi ondersteunde mee de dynamiek van de klimaatactiekampen en investeerde er drie jaar na mekaar in. We moesten evenwel, net als anderen, vaststellen dat die dynamiek na Kopenhagen stil viel.
- 2 brochures per jaar: we maakten er twee tot drie per jaar. We slaagden er wel niet in om ze als katern te stoppen in de tijdschriften van andere organisaties maar kregen de voorziene oplages toch wel verspreid. De brochures over mobiliteit, Duurzaam op Papier, TTIP en Het Visserijblad zijn vb. ongeveer uitgeput.
- 1 DVD of boek per jaar: Gedurende de beleidsperiode lanceerden we drie DVD's, Duurzaam op Papier, Fish & Run 1 en Fish & Run 2. De productie daarvan was niet niks. We lanceerden ook een serie filmclipjes rond de verkiezingen van 2014. Al deze producten werden druk bekeken, zowel op internet als tijdens voorstellingen.
- 1 gezamenlijke alliantie met andere NGO's: We hadden verschillende samenwerkingsverbanden per jaar, waarbij we vooral samenwerkten met diverse partners. We kozen daarin meestal organisaties die niet tot de al bekende én overtuigde milieubeweging behoren.
- 1 buitenlands bezoek per jaar: dit deden we in het kader van de greenwash award.
- 10 activiteiten samen met de kwetsbare doelgroepen: Uit de jaarverslagen blijkt dat we ook hier méér dan goed in waren. Climaxi heeft duidelijk zijn weg gevonden in de samenwerking met de 'man van de straat'.
- Infocentrum: we haalden een twintigtal vragen per jaar en voorzien in de volgende beleidsperiode om een aantal van deze vragen te centraliseren en er via folders of een brochure antwoorden op te geven.

- Internationale netwerken opvolgen: Climaxi volgde zijn eigen netwerk (Friends of the Earth) goed op en was regelmatig aanwezig op andere internationale fora: Wereld Sociaal Forum, Alternatiba, internationale bijeenkomsten rond steenkoolgas...
- 1 politieke campagne per jaar: elk jaar was er wel samenwerking met een aantal politici op verschillende niveaus rond 1 van onze acties. Dit werd meestal vertaald in parlementaire vragen of tussenkomsten tijdens commissiedebatten.
- Nieuwsbrief: halverwege de beleidsperiode startten we een nieuwsbrief waarop momenteel 3000 mensen ingeschreven zijn, onder hen een aantal politici.
- Aanwezigheid van onze punten in partijprogramma's: wij slaagden er in de aandacht op onze punten te vestigen en een aantal zaken kregen we ook in partijprogramma's. Soms kregen we zelfs vragen van partijen rond details over vb. steenkoolgas in het kader van hun programma's en campagnes, maar we kunnen anderzijds ook niet gaan beweren dat dit systematisch gebeurde.

4. SWOT-analyse

Met deze SWOT-analyse onderzoeken we de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van de organisatie.

S= Strengths (interne sterktes)

W= Weaknesses (interne zwaktes)

O= Opportunities (externe kansen)

T= Threats (externe bedreigingen)

Deze **SWOT-analyse** werd uitgevoerd tijdens een stuurgroep in Gent (27/10/2015) en op een interne Climaxi dag in Leuven (07/11/2015). Daarnaast werden ook nog enkele aanvullingen verzameld via email, van medewerkers die niet aanwezig konden zijn op één van de twee vergadermomenten.

Volgende personen werkten mee aan de SWOT-analyse:

- David Heller (network development coordinator bij Friends of the Earth Europe)
- Mia Van Dongen (vrijwilligster bij Climaxi vzw)
- Lieve Van Dijck (medewerkster bij Vrede vzw en voorzitter Climaxi vzw)
- Famke Vekeman (medewerkster bij Climaxi vzw)
- Filip De Bodt (medewerker bij Climaxi vzw- lokale werking ZO-Vlaanderen)
- Piet De Baere (penningmeester - lokale werking ZO-Vlaanderen)
- Meg Schepers (lid stuurgroep)
- David Dessers (actief bij Climaxi vzw – lokale werking Vlaams-Brabant)
- Deirdre Maes (actief bij Climaxi vzw – lokale werking Vlaams-Brabant)
- Katrin Van der Troost (actief bij Climaxi vzw – lokale werking Antwerpen)
- Rafa Grinfeld (actief bij Climaxi vzw – lokale werking Antwerpen)
- Wiebe Eekman (actief bij Climaxi vzw – lokale werking Antwerpen)

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • inhoudelijk werk - veel thema's • lokale werking (werken vanuit engagement en vanuit wat er lokaal leeft) • budget (tov 5 jaar geleden/andere gelijkaardige groepen) • veel mogelijkheid voor inspraak vrijwilligers	<ul style="list-style-type: none"> • lokale werking (kan ook versnippering creëren, moeilijk overzicht) • discussie over middelen (méér middelen kunnen ook méér discussie creëren) • beslissingen worden niet altijd uitgevoerd

<ul style="list-style-type: none"> • slanke, mobiele, vlotte structuur • lid van internationaal netwerk (Friends of the Earth) en andere internationale contacten • raad van bestuur van 3 naar 5 leden • op vrij korte tijd sterk gegroeide naambekendheid • band met vakbonden, visserij, landbouw - zwakke sociale groepen • sterke partner voor andere organisaties (voedselteams, vrede, wervel) • originele aanpak – creatieve acties • wij maken beweging (behalen van resultaten) • unieke positie (sociale en ecologische invalshoek) • puntige acties/tussenkomen • 3 verschillende groepen samengebracht (fusie met Friends of the Earth Vlaanderen) • Veel activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> • geen grote vrijwilligersgroep (50 mensen) • volgens sommigen eerder te weinig structuur/omkadering/beleid voor vrijwilligers • kleine raad van bestuur • naamsbekendheid nog onvoldoende • niet zo veel "eigen" thema's (uitzonderingen: visserij en steenkoolgas) • weinig eigen middelen - subsidies komen met verwachtingen en administratief werk • we bereiken weinig jongeren • moeilijk contact met Franstalige groep binnen internationaal netwerk (Amis de la Terre) • niet altijd de tijd/middelen om internationale samenwerkingen op te volgen • sociale media, perscontacten te beperkt en nog te weinig opiniemaker rond klimaat • niet zoveel (directe) acties • discussie over wat echt van onderop is en hoe tijdens evenementen gewerkt wordt aan het eigen Paolo Freire gehalte • eigen mobilisatiekracht
---	--

Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • HART boven HARD • verkiezingen (2018) • potentieel om te groeien • inspelen op nieuwe beweging rond TTIP • steeds meer actiegroepen/coöperatieven van onderuit - meer alternatieven • klimaatgevolgen (vluchtelingen) • technologische ontwikkeling + sociale media in opgang • Nieuwe sterke mobilisaties rond klimaat (oa Climate Express) • Parijs: grote mobilisatie + veel acties in het verschiet • Nieuw erkende bewegingen waarmee we kunnen samenwerken (oa Labo vzw) • Erasmus+ (en andere Europese subsidiemogelijkheden) • Cultureel samenwerkingsakkoord tussen gemeenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • HART boven HARD (geen syndicale reflex) • oorlog • verrechtsing van het politieke klimaat • verkiezingen (2018) • machtsverhouding (overregulering + repressie) • klimaat minder interessant – klimaatmoetheid en scepticisme • klimaatgevolgen (vluchtelingen) • nieuwe subsidieregels • CETA, TTIP komen er mogelijks door (verloren strijd) • Besparingspolitiek/economische crisis • uitholling bondgenoten (vormingsdiensten,...) • GAS boetes, criminalisatie politieke acties

Combinatie sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen:

	Sterktes	Zwaktes
Kansen	<p><u>INVESTEREN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokale werkingen - Initiatieven van onderuit : nood aan verduidelijking: wie, wat hoe? - Inzetten op dossiers (bestaande en nieuwe dossiers) die belangrijk en concreet genoeg zijn voor mensen - Nieuwe organisatiemodellen uitzoeken: decentralisatie + solidariteit - Samenwerking met andere groepen/organisaties (lokaal en internationaal) 	<p><u>BESLIJSEN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Verdere ontwikkeling vrijwilligersbeleid en aantrekken van jongeren - Wat soort acties (met wie, wat?) - Omgaan met sociale media (nieuwe technologie en minder afhankelijk van traditionele media) - Decentralisatie + solidariteit: cohesie ook aanpakken zelf
Bedreigingen	<p><u>VERDEDIGEN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Werk met “moeilijke” doelgroepen verdedigen (tegen klimaatmoeheid/ crisis/besparing) 	<p><u>SCHADE BEHEERSEN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Klimaatmoeheid - Zoeken naar andere subsidies (EU/eigen) en eigen inkomsten - Verlies van overzicht beperken

Deze SWOT-analyse lag aan de basis van het formuleren van de doelstellingen en het uitschrijven van enkele nota's rond onze lokale werking, vrijwilligersbeleid en educatiestrategie.

5. Doelstellingen voor 2016-2020

Climaxi behoudt zijn ambities uit het vorige beleidsplan. Toen hadden we een beleid uitgetekend naar bevolking, middenveld en politiek toe. In essentie behouden we dit idee. Wij willen de relatie tussen klimaat en sociale rechtvaardigheid op de agenda zetten. We merken dat we op korte tijd een flinke stap in die richting gezet hebben: we hebben een publiek gecreëerd dat open staat voor onze beweging en we worden veel gevraagd om te spreken, te vormen en te overleggen met anderen. We zijn er fier op dat we grotendeels onze idealen kunnen realiseren bij groepen die met die thematiek in het verleden weinig in contact kwamen: vissers, syndicalisten, armoedebewegingen,... zonder het klassiek publiek uit de milieubeweging los te laten.

We willen deze lijn doortrekken naar de toekomst toe. We hebben deze initiatieven uiteraard bereikt dankzij de erkenning van onze beweging, maar ook omdat we met de beschikbare centen een slanke en beweeglijke structuur uitgebouwd hebben in plaats van een log en weinig bewegend apparaat. De straat en de kleine zaaltjes zijn voor ons even belangrijk als de vergadertafels en de culturele centra. We brengen een verhaal dat uit de mensen komt en leggen linken tussen thema's die dikwijls geïsoleerd worden. We willen de groep bij uitstek zijn die in staat is om het sociale en ecologische aan elkaar te koppelen.

Nu er voor Climaxi duidelijk een groeiperiode aankomt, willen we naast dit inhoudelijk werk ook even stil staan bij onze structuren en onze manier van werken. Dit betekent niet dat we onze inhoudelijke activiteiten terugschroeven. We hebben in deze tabel ongeveer alle doelstellingen behouden die er vorige keer in zaten.

Wel hebben we er een aantal interne zaken aan toegevoegd die ons moeten toelaten om de volgende periode ambitieus aan te vatten en met succes te vervullen. Als je nieuwe lokalen groepen krijgt, investeert in een (hopelijk niet tijdelijk) extra personeelslid, meer aandacht krijgt,... dan is het goed om even stil te staan bij de aanpak van die dingen. Dit moet er toe leiden dat we binnen vijf jaar een niet te negeren factor zijn in de milieubeweging. Een groep met een andere aanpak, maar die kan tellen en de oren kan doen spitsen. Dit met respect voor de stijl en de 'soul' die Climaxi opgebouwd heeft.

OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	ACTIES	INDICATOREN
Investeren in onze samenwerking met andere organisaties.	Het organiseren van activiteiten in samenwerking met onze partners (ecologische én sociale partners)	10 per jaar
Specifieke aandacht voor lokale en internationale samenwerkingsverbanden, andere Friends of the Earth groepen, vakbonden, vredesbewegingen, armoedebewegingen.	Het stimuleren van de lokale groepen om samenwerkingen aan te gaan. Aanwezigheid van Climaxi op cruciale bijeenkomsten van het Friends of the Earth netwerk.	Minstens 4 sterke lokale werkingen met een sterk eigen lokaal netwerk 2 per jaar

	<p>Opzetten van samenwerkingen met andere Friends of the Earth groepen rond bepaalde dossiers.</p> <p>Samenwerkingen met sociale organisaties zoals vakbonden en armoedeverenigingen om expliciet ook meer kwetsbare groepen te bereiken en de brug te maken naar het thema klimaat.</p> <p>Het verdedigen van de belangen van onze partners in solidaire acties.</p>	<p>1 samenwerking per jaar rond een concreet dossier</p> <p>5 per jaar</p> <p>Actualiteitsgebonden aanwezigheid op acties zoals vakbondsbetogingen.</p>
Meer financiële autonomie en diversiteit in inkomsten.	<p>Eigen economische poot verder ontwikkelen: eco en fair model verder uitwerken</p> <p>Gerichte acties lanceren met solidariteitsproducten (zoals de Griekse producten)</p> <p>Inzetten op extra bijdragen van sympathisanten de komende 5 jaar.</p> <p>Inzetten op bijkomende projectfinanciering</p>	<p>Verdubbelen van de omzet gedurende de komende 5 jaar: webshop, infostands en nieuwe winkels/verkooppunten</p> <p>Actualiteitsgebonden acties lanceren gedurende de komende 5 jaar.</p> <p>Verdubbelen van de bijdragen binnen 5 jaar.</p> <p>Aantal ingediende dossiers.</p>
Climaxi zorgt dat acties voor klimaat en sociale rechtvaardigheid bestaan uit een mix van (o.a.) onderzoek, massa-protesten, juridische acties, geweldloze directe actie, zowel online als offline.	<p>Climaxi bouwt expertise op rond (recht op) actie-voeren.</p> <p>Climaxi zet eigen acties op poten, met aangepaste actievormen: betogingen, prikacties, juridische acties,...</p>	<p>Publicatie van één degelijke gids rond verschillende vormen van actie voeren en/of publicatie van verschillende kleinere gidsen met actietips over onze thema's.</p> <p>Minstens 5 grootschalige acties (online of offline) de komende 5 jaar</p>

	<p>Climaxi ondersteunt andere groepen, (op zowel lokaal, regionaal, internationaal niveau) met expertise en aanwezigheid = info- en actiecentrum</p>	<p>Ondersteuning van 1 internationale actie per jaar</p> <p>Ondersteuning van 10 lokale/regionale acties/actiegroepen per jaar</p> <p>Infocentrum voor andere groepen/individuen: minstens 20 vragen beantwoorden per jaar.</p>
<p>Climaxi versterkt de vrijwilligerswerking.</p>	<p>Climaxi zet zowel in op het aanspreken van nieuwe vrijwilligers als op het consolideren van de bestaande vrijwilligers.</p> <p>Extra aandacht voor het aantrekken van jongeren, tussen 18 en 30 jaar.</p> <p>Extra aandacht voor het aantrekken van kwetsbare groepen.</p>	<p>Climaxi communiceert duidelijk over zoektocht naar nieuwe vrijwilligers.</p> <p>We zorgen voor voldoende vorming.</p> <p>Jaarlijks een weekend of andere trefdag organiseren voor vrijwilligers en personeel.</p> <p>Meer aansluiting vinden bij jongeren en contacten uitbouwen met Young Friends of the Earth.</p> <p>Verder versterken van onze huidige werking met kwetsbare groepen en zorgen voor actieve deelname.</p>
<p>Climaxi versterkt de lokale werking.</p>	<p>Bestaande lokale groepen of kernen worden ondersteund en vinden betere aansluiting bij Climaxi.</p> <p>Nieuwe groepen worden ondersteund.</p>	<p>Financiële ondersteuning: per activiteit die de lokale groep organiseert. Extra personeelslid in 2016 voor oa ondersteuning van lokale groepen.</p>

	Lokale acties krijgen duidelijke zichtbaarheid op website en in onze communicatiekanalen.	Zichtbaarheid van lokale werkingen op de website van Climaxi en sterke stijging van het aantal artikels online. Verdubbeling van het aantal bezoekers.
Climaxi versterkt zowel de interne als de externe communicatie.	Interne communicatie versterken door emaillijst te verbeteren en uitgebreidere website met meer documenten voor intern gebruik. Ook onze "offline" communicatie verbeteren. Externe communicatie: verder werken met dossiers, nieuwsbrief, website,... Extra inspelen op actualiteit via website en sociale media en meer inzetten op communicatie via lokale groepen.	Meer mensen geven input over werking Climaxi en inhoudelijke standpunten. Aandacht voor interne samenhang en cultuur (oa vergadercultuur). Regelmatig bijsturen op basis van bevindingen. Climaxi wordt beschouwd als één van de referentiepunten voor nieuws rond klimaat. Jaarlijks 20 vermeldingen in media, zowel lokaal als nationaal. Groei in aantal abonnees op nieuwsbrief.
Climaxi zet in op volgende thema's: - Greenwashing/labels - Energie - Voeding (Visserij als hoofdthema en uitbreiding naar landbouw) - Mobiliteit	Climaxi zorgt in deze thema's voor grondige dossierkennis en een duidelijke link tussen het ecologische en het sociale verhaal. Climaxi zorgt voor breedgedragen communicatiedragers zoals documentaires of een boek. Hiermee gaan we op stap.	Climaxi maakt minstens 2 inhoudelijke brochures per jaar. Climaxi geeft ook nieuwsbrieven en folders uit rond concrete thema's die sterk actualiteitsgebonden zijn. Realisatie van 3 breedgedragen communicatiedragers binnen 5 jaar. Minstens 10 activiteiten per communicatiedrager.

	<p>Climaxi zoekt partners om rond deze thema's te werken en creëert effectief "beweging".</p> <p>Climaxi doet aan beleidsbeïnvloeding rond deze thema's</p>	<p>Bovenvermelde activiteiten worden vaak in samenwerking met partners georganiseerd. Hieraan koppelen acties, perswerk,...</p> <p>Binnenhalen van (kleine) concrete overwinningen.</p> <p>Impact op verkiezingsthema's; vermelding van onze thema's of eisen.</p>
<p>Climaxi gaat op zoek naar nieuwe organisatiemodellen: gedecentraliseerd en soepele structuur met toch voldoende cohesie en solidariteit onderling.</p>	<p>Werken aan soepele en bottom-up besluitvorming</p> <p>Versterken van interne communicatie: over de lokale en thematische werkgroepen heen</p> <p>Versterken van de transparantie inzake besluitvorming en taken</p>	<p>Goede sfeer en onderlinge solidariteit/steun voor verschillende acties.</p> <p>Aandacht voor informele momenten en culturele activiteiten die mensen samenbrengen.</p>

6. Ontstaan nieuw beleidsplan 2016-2020

6.1. Visitatie

In januari 2014 kreeg Climaxi vzw de visitatiecommissie op bezoek. Na dit bezoek kregen we heel wat positieve opmerkingen en enkele verbetersuggesties. We vatten ze even samen. Deze evaluatie werd meegenomen in het proces om tot een volgend beleidsplan te komen.

Positieve opmerkingen:

- Climaxi is doelbewust bezig met het uittekenen van haar organisatiestructuur.
- Climaxi heeft veel dossierkennis en bouwt die op vanuit een bottom-up strategie, wat erg sterk is.
- Climaxi heeft een open houding tegenover diversiteit en doet een inspanning om mensen uit moeilijke doelgroepen te bereiken.
- Climaxi weet veel aandacht te genereren in de media.
- Climaxi denkt bewust na over het gebruik van haar website, nieuwsbrief en de uitbouw van haar adressenbestand.
- Climaxi vult het proces in aanloop naar een actie/campagne op een bewuste en educatieve wijze in.
- De visitatiecommissie vindt de Eco & Fair-winkel een interessant initiatief en een mooi model om de missie van Climaxi te realiseren.
- De samenwerking en netwerkvorming met andere organisaties op lokaal niveau is heel sterk.

Verbetersuggesties:

- Raad van Beheer uitbreiden met mensen met een ander profiel (organisatiedeskundigen, communicatiespecialisten).
- Financieel meerjarenplan maken.
- De commissie adviseert om mensen uit diverse etnisch-culturele achtergronden in te schakelen als vb. getuige, vrijwilliger of externe deskundige.
- De visitatie wil Climaxi aanmoedigen om het publieksbereik verder te expliciteren in zijn voortgangsrapporten.
- De commissie wil Climaxi aanmoedigen om te blijven zoeken naar andere methoden om de gerealiseerde producten op een ruimere en gediversifieerde manier te ontsluiten.
- De adviescommissie raadt Climaxi aan om een denkoefening te maken rond het profiel van de organisatie en hoe dit naar verschillende communicatiedragers vertaald kan worden. De resultaten van deze denkoefening worden idealiter in een communicatieplan gebundeld, zodat het als interne handleiding/leidraad gebruikt kan worden.
- De visitatiecommissie wil Climaxi aansporen om ook buiten de grenzen van de gekende educatieve activiteiten en materialen te kijken en andere educatieve mogelijkheden te exploreren. Een filmvoorstelling kan ook op een andere manier afgesloten worden dan aan de hand van een debat.
- De commissie adviseert Climaxi een denkoefening te maken over haar vrijwilligerswerking (in kaart brengen van de huidige vrijwilligerswerking en ambities voor de toekomstige vrijwilligerswerking formuleren) en een proactief vrijwilligersbeleid uit te bouwen met aandacht voor de rekrutering en de ondersteuning van vrijwilligers.

Climaxi antwoordde vervolgens akkoord te zijn met heel wat van de verbetersuggesties, maar wel met de algemene opmerking dat we dit graag op onze eigen manier doen. Het antwoord van de administratie was positief tegenover onze opmerkingen: *“De commissie apprecieert de constructieve*

houding van Climaxi tegenover de verbeteruggesties en moedigt Climaxi aan tot het verder zoeken naar een goed evenwicht tussen behoud van de eigenheid en de verbeteruggesties" [...] "De administratie waardeert het met name dat Climaxi, met respect voor haar eigenheid als politiserende beweging, aandacht wil besteden aan een meer planmatige organisatieontwikkeling."

Op basis hiervan werkte Climaxi aan enkele belangrijke nota's die we de komende jaren nog verder zullen verfijnen:

- Nota rond vrijwilligersbeleid
- Communicatieplan
- Nota rond lokale werking
- Nota rond educatiestrategie

Deze documenten maken deel uit van ons beleidsplan en worden in een volgend hoofdstuk dan ook integraal opgenomen.

6.2. Klimaateisen

Climaxi startte enkele maanden voor de start van de klimaatop in Parijs met het verzamelen van klimaateisen. Vanuit de vaststelling dat er weinig verandert vanuit het beleid, riep we mensen op om zelf voorstellen te doen die ten goede komen aan het klimaat. Deze klimaateisen werden in een 'lege doos' ook naar de bevoegde minister verstuurd en we zoeken nog naar een manier om deze klimaateisen ook te overhandigen aan de Belgische delegatie die naar Parijs gaat.

De verwerking van de klimaateisen is momenteel nog niet helemaal rond, maar we kunnen toch al enkele duidelijke lijnen zien in want mensen belangrijk vinden. Van de eerste 300 klimaatvoorstellen die we binnen kregen, zegt bijna de helft dat fiets en openbaar vervoer gestimuleerd moeten worden in plaats van afgebroken. Mensen willen zeer duidelijk een efficiënt, goedkoop en uitgebreid openbaar vervoer en betere fietsinfrastructuur. Velen voegen daar aan toe dat bedrijfswagens afgeschaft moeten worden. Tenslotte neemt men ook het falend natuurbeleid in Vlaanderen op de korrel. De recente gebeurtenissen inzake Essers en het kappen van bossen hebben hier zeker een impact en worden duidelijk niet positief onthaald.

Climaxi zet het werk met de klimaateisen de komende weken voort. We zien alvast dat sociale en ecologische thema's aan mekaar gelinkt worden, net waar Climaxi op inzet. En we werken ook rond de thema's die het vaakst worden aangehaald door mensen.

6.3. Bevraging andere organisaties of eigen werkgroepen

Begin 2015 werden enkele organisaties waarmee we regelmatig samenwerken en enkele van onze thematische werkgroepen gevraagd om feedback te geven over onze werking de voorbije jaren én suggesties voor onze toekomstige werking.

We kwamen tot onderstaande resultaten die we ook meenamen in het beleidsplanningsproces:

Ervaring huidige werking:

- **Stop Steenkoolgas:**
Betaalde krachten bieden meer diepgang/structuur/ondersteuning voor vrijwilligers
Koppelen van klimaat & energie aan milieukwesties

Politieke partijen naar voor schuiven kan mensen afschrikken (PVDA-Groen)

- **Catapa:**
Bezig met sterk activistisch werk: betogingen, protest,...
Goed uitgewerkte dossiers, diepgang
- **Fairfin:**
Positieve ervaring in samenwerking: klimaatcircus, bank2basics,...
Enthousiasme vanuit Climaxi
- **Vredesactie:**
Weinig kennis over de werking Climaxi
Verkorten keten tussen mens en beleid: getuigenissen/verhalen van mensen linken aan gevolgen beleidskeuzes is sterk, maar misschien kan er meer ingezet worden om deze te koppelen aan politieke eisen en acties.
Veel expertise, maar weinig zichtbaar: veel spontane initiatieven (ad hoc, vanuit buurten, vrijwilligersgroepen) zouden aansluiting kunnen vinden indien meer zichtbaarheid
- **Vormingplus Gent-Eeklo:**
Waardevolle samenwerkingspartner in Eetbare Stad (praktisch-organisatorisch en inhoudelijk)
Minder expertise op lokaal vlak, eerder internationale en grootschalige dossiers. Wel veel bereidheid tot verdiepen.
- **Victoria DeLuxe (Eetbare stad):**
Thema Climaxi: cruciale uitdaging voor de toekomst
Sterkte Friends of the Earth: link Noord en Zuid, link sociale problematieken
Sterke documentaires: sensibilisering brede publiek
Betrouwbare partner in samenwerking (Een Ander Land)

Komende 5 jaar

- **Stop Steenkoolgas:**
Documentaire zoals Fish&Run of FSC rond deze kwestie
Inzetten op andere problematieken in Limburg (Albertkanaal, Euregio,...)
Werking rond energie uitbreiden: transport van energie en opwekking van energie, energie-efficiëntie, innovatie vs greenwashing,....
- **Catapa:**
Meer samenwerking zoals vormingsweekend (workshops organiseren)
Eventueel debat Catapa-Climaxi: grondstoffentema valt te linken
- **Fairfin:**
Oog blijven hebben en blijven meewerken aan bankinvesteringen betreffende klimaat
Meewerken aan website bankwijzer
- **Vredesactie:**
Zichtbaarheid inzake concrete gevolgen van bepaalde dossiers: trademark maken

- **Vormingplus Gent-Eeklo:**
Samenwerkingen: infosessies rond klimaat
- **Victoria DeLuxe (Eetbare Stad):**
Uitdaging: geen witte middenklasse worden, dus kritisch vragen stellen (wie bereiken we, wie niet, waarom)
Klimaatvraagstuk is meer politiek debat dan technologisch probleem: rol voor Climaxi. Zelfde idee over commons
Vanuit LABO vzw: partner kritisch burgerschap
Uitdaging: openbreken van “klassieke” achterban van een milieuorganisatie
- **Werkgroep visserij:**
Verder werken rond pangasius, elektrisch vissen en marktverhoudingen.
- **Lokale Werking Vlaams-Brabant:**
Alternatieven van onderuit samenbrengen, erover berichten, activiteiten rond opzetten.
Climaxi Vlaams-Brabant wil een expertise centrum uitbouwen, een ontmoetingsplaats voor alternatieven van onderop. Organiseren van bezoeken aan inspirerende voorbeelden.
Mobiliseren rond acties en campagnes.
Link leggen tussen milieu en gewapende conflicten.
Inhoudelijke debatten organiseren.
Samenbrengen en linken leggen: een netwerk en vrijwilligerswerking in Vlaams-Brabant. Naast de uitbouw van een centrum in Leuven trachten we tevens een werking te starten aan de andere kant van Brussel, in het Pajottenland, in samenwerking met de mensen van de Paddenbroek.
- **Lokale Werking Antwerpen:**
Acties rond: grote handelsverdragen (TTIP), energiekwesties (kernenergie e.a., Antwerpse haven), mobiliteit (meer en beter openbaar vervoer) en klimaatbeleid
- **Lokale Werking ZO Vlaanderen:**
'Mobiliteit' moet als thema verdedigd worden
Creativiteit tussen al die thema's is belangrijk
Emanciperende strategie blijven benadrukken: vertrekken van de situatie van de slachtoffers van klimaatverandering en samen met hen actie ondernemen.

7. Communicatieplan

Voor wie?

Extern: om de communicatiestrategie te verduidelijken naar de verschillende doelgroepen waar Climaxi mee in aanraking komt. Dat zijn: geïnteresseerden uit verschillende hoeken, en groepen waar je in dialoog mee gaat: politici, bedrijfsleiders, mensen uit administratie.

Intern: om de communicatie tussen vrijwilligers en sympathisanten te organiseren.

Huidige middelen

Intern: Via een beperkte mailinglijst (rise-up) facebook en mondelinge communicatie tijdens ontmoetingen worden vrijwilligers op de hoogte gehouden van het reilen en zeilen van Climaxi. Via de mailinglijst worden uitnodigingen voor en verslagen van vergaderingen verstuurd, wordt overlegd over activiteiten, worden teksten gedeeld en geëvalueerd en worden persberichten gedeeld.

Extern:

Algemeen:

Via persmededelingen, persconferenties, affiches, flyers, inhoudelijke dossiers, website, facebook, films en een nieuwsbrief worden verschillende doelgroepen op de hoogte gehouden van onze acties. We richten ons hierbij voornamelijk tot het algemeen publiek. We vinden het belangrijke om die algemene boodschap te behouden en ons niet al teveel te gaan opsplitsen in verschillende soorten communicatie. Over het algemeen hebben we de indruk dat we vrij vlot mensen bereiken: de brochures, films en andere publicaties gaan vlot van de hand.

Pers:

Climaxi kwam de voorbije jaren regelmatig in het nieuws met een aantal dossiers en kreeg dit als positieve bemerking mee van de visitatie. Zowel ons dossier rond visserij als de campagne "Stop Steenkoolgas" in Limburg waren thema's waarmee we regelmatig in de media kwamen en waarbij we een unieke positie innamen binnen de klimaat beweging.

Interne communicatie 2016 - 2020

In de komende beleidsplan periode wil Climaxi duidelijkere communicatiekanalen creëren en de interne communicatie in het algemeen verder optimaliseren.

Nu het aantal lokale groepen groeit, komen er ook meer verschillende mailinglijsten. Dit betekent dat we op zoek moeten gaan naar een evenwicht op het vlak van communicatie: Wat gaat naar de algemene lijst? Wat enkel op de lokale emaillijst?

Hier wil Climaxi een paar zaken openbreken. De emaillijst kan maar een beperkt aantal kb verwerken (500). Dit heeft nu als gevolg dat we vb. niet eens in staat zijn om opgemaakte documenten makkelijk te delen met de vrijwilligers. Mogelijke oplossingen zijn onder andere een dropbox of gdrive. Ook wordt gekeken of de website uitgebreid zou kunnen worden met een tweede laag, waar documenten ge-upload kunnen worden. Climaxi wil deze aanpak verbeteren door een heldere interne vrijwilligersbrief te versturen waarin vrijwilligers op de hoogte gehouden worden van het nieuws binnen de organisatie.

Daarnaast gaat Climaxi een nieuwsbrief schrijven om de bredere achterban op de hoogte te houden. Deze nieuwsbrief zal verschijnen als het past en moet updates geven over de stand van zaken van Climaxi's actuele dossiers, recente acties en de activiteiten van de komende periode.

Externe communicatie 2016-2020

Algemeen:

Climaxi wil investeren in een nóg actievere externe communicatie om zo met onze boodschap een nog breder publiek te bereiken. We willen er wel naar streven om plaatselijke groepen effectiever om te laten omgaan met de beschikbare middelen. Op sommige plaatsen wordt vrij veel materiaal verdeeld, op andere eerder weinig.

De website zou nog actiever het échte nieuws rond klimaat kunnen opvolgen én een plaats worden die erkend wordt als dé plaats waar mensen terecht kunnen voor allerlei info. Daartoe wordt binnen een Europees samenwerkingsproject van het Friends of the Earth netwerk ook gewerkt aan het inventariseren van een heel aantal teksten rond klimaat én het opzetten van een bibliotheek.

Persbeleid

Veranderende tijdsomstandigheden in politiek en pers en de verandering in dossiers maken het mogelijk dat dit in de toekomst verandert.

De komende beleidsperiode zal Climaxi inzetten op het versterken van rechtstreekse banden met pers en individuele journalisten. Het omkaderen van straatacties, actief aanspreken van journalisten en snel reageren op de actualiteit zijn ingrediënten van een cocktail die ons perswerk up to date moeten houden. We willen investeren in het ontwikkelen van vrij snelle berichtgeving en kort op de bal spelen wat de opvolging van onze dossiers betreft. Als onze thema's in het nieuws zitten, dan vertrekt er best binnen de twee uur een persmededeling met onze visie daarin.

Wat het persbeleid betreft, komt tijdens de eerste helft van 2016 een studente 'Communicatiewetenschappen' de communicatie van Climaxi analyseren. In haar proef zal zij suggesties doen voor concrete verbetering.

Sociale media:

De afgelopen 5 jaar zijn sociale media een steeds grotere rol gaan spelen in maatschappelijke debatten, publiek bewustzijn en politieke besluitvormingen. Wij verwachten dat deze trend zich voort zal zetten en zullen dus investeren in het actueel houden van onze sociale media strategie.

Welke stijl?

Climaxi houdt bij zijn publicaties (websites, persteksten, dossiers) rekening met een aantal richtlijnen die de aard van de organisatie weerspiegelen en ten goede komen:

- Onze stijl is eenvoudig en toegankelijk. Teksten worden gescreend op nutteloze tierlantijntjes of onnodig intellectualistisch of technisch taalgebruik.
- Wij proberen in onze publicaties telkens de link van het onder-thema met het klimaat uit te leggen.
- We kiezen voor goed bestudeerde dossiers waarin het ecologische en sociaal- economische hand in hand gaan.
- We gaan voor een no-nonsense stijl en vermijden al te schreeuwerig-emotionele benaderingen.

8. Vrijwilligersbeleid

Doelstellingen

In de komende 5 jaar gaat Climaxi extra investeren in haar vrijwilligerswerking, om zo de organisatie verder uit te bouwen. We besteden hierbij extra aandacht aan het aanspreken van nieuwe vrijwilligers, maar ook aan de vrijwilligers die reeds actief zijn in de organisatie. We willen die houden, door hen kansen te bieden binnen de organisatie. We zullen in de toekomst duidelijker communiceren dat we op zoek zijn naar nieuwe vrijwilligers, o.a. via onze nieuwsbrief, website, sociale media en op activiteiten.

Plaats binnen de organisatie

De meeste vrijwilligers zullen in eerste instantie met Climaxi in aanraking komen via een lokale of thematische groep. De lokale en thematische werking zorgen ervoor dat we vele contacten kunnen leggen en mensen kunnen aantrekken om een actieve rol te spelen. Dit willen we de komende vijf jaar versterken.

De trekker van de lokale/thematische werkgroep zorgt voor een persoonlijk gesprek met de vrijwilliger om af te toetsen welke interesses en vaardigheden de nieuwe vrijwilliger graag wil inzetten binnen onze werking en waar we deze het best kunnen inzetten. Vrijwilligers kunnen zich binnen Climaxi aansluiten bij de verschillende werkgroepen en kiezen in overleg welke taken ze op willen nemen. Alle vrijwilligers zijn bovendien welkom op de maandelijkse stuurgroep vergaderingen en het jaarlijkse Climaxi weekend of andere alternatieven. Zowel op de stuurgroepen als op het weekend, komt de lokale en thematische werking van Climaxi uitgebreid aan bod. Hierdoor kunnen alle vrijwilligers ook bijdragen aan deze vergaderingen, en contacten leggen met andere vrijwilligers die in andere regio's of rond andere thema's actief zijn.

Naast de activiteiten die lokale/thematische groepen organiseren voor en door hun vrijwilligers, organiseert Climaxi nationale evenementen waarvoor alle vrijwilligers worden uitgenodigd. Lokale en thematische groepen dragen ook bij aan deze evenementen en bieden vrijwilligers de kans om de organisatie beter te leren kennen en met andere thema's in contact te komen. Deze vorm van informeel leren vinden we binnen Climaxi zeer belangrijk.

Lange termijn vrijwilligers

Met het oog op continuïteit binnen de organisatie blijven bepaalde taken, trainingen en vergaderingen voorbehouden aan "lange termijn vrijwilligers" - Hieronder vallen bijeenkomsten en evenementen van het Friends of the Earth netwerk, het vertegenwoordigen van Climaxi in coalitie-vergaderingen, perswerk en de Raad van Bestuur. Leden van de Raad van Bestuur worden gekozen op de jaarlijkse Algemene Vergadering.

Indien lange termijn vrijwilligers taken opnemen die normaal door het team opgevolgd worden, kunnen zij hiervoor een vrijwilligersvergoeding krijgen. Dit wordt op voorhand afgesproken tussen vrijwilliger en personeel, met goedkeuring van de Raad van Bestuur. Er wordt hiervoor een ontvangstverklaring ondertekend. De vrijwilliger verklaart hierbij de wettelijk vastgelegde plafonds niet te hebben overschreden, ook niet door vrijwilligerswerk bij een of meerdere organisaties.

Climaxi zet deze vrijwilligersvergoeding ook expliciet in om aan 'herverdeling' te doen. Heel wat mensen vallen uit de boot en Climaxi tracht ze voor een stuk op te vangen.

Begeleiding

Elke lokale en thematische groep neemt de begeleiding van nieuwe vrijwilligers op zich. De persoon die naar voor geschoven wordt of de lokale trekker is verantwoordelijk voor de organisatie van een gesprek met nieuwe vrijwilligers. Vrijwilligers die niet meteen aansluiting vinden bij een lokale of thematische groep, kunnen bij vragen iemand van het personeel contacteren. Hetzelfde geldt voor vrijwilligers die ervoor kiezen om administratief werk te doen op één van de secretariaten van de organisatie.

Gesprek:

Nadat een nieuwe vrijwilliger interesse heeft getoond in Climaxi wordt zij/hij uitgenodigd voor een gesprek. Tijdens dit gesprek geeft de begeleider uitleg over de missie en visie van Climaxi, de werking en de plaats die vrijwilligers innemen binnen onze organisatie. Vervolgens gaan we samen op zoek naar werkgroepen, activiteiten en taken die voor de vrijwilliger interessant kunnen zijn.

Leren:

Climaxi wil samen met vrijwilligers bestaande maatschappelijke machtsverhoudingen aan het oppervlak brengen, zodat iedereen sterker en veerkrachtiger in de wereld komt te staan. Door samen aan activiteiten te doen, te vergaderen en acties uit te werken wordt gewerkt aan de gezamenlijke capaciteiten van iedereen. De educatiestrategie is in deze ook een intern werkinstrument.

Afronden:

Indien een vrijwilliger ervoor kiest om niet langer bij Climaxi actief te zijn, zorgt de begeleider voor een afsluitend gesprek, evaluatie en opvolging van de taken die de vrijwilliger normaal opnam.

Deze nota wordt tijdens het eerste werkjaar verder verfijnd. Enkele vragen die nog dienen gesteld te worden:

- Hoe zit het met verhouding tussen personeel en vrijwilligers?
- Hoe inspelen op nieuwe en 'oudere' dynamieken van vrijwilligerswerk; nieuwe vrijwilligers die vaak hier en daar eens willen inspringen, zonder alle verantwoordelijkheid rond de vzw te dragen?

9. Educatiestrategie

Climaxi liet zijn praktijk organiseren door **Katrien Van Poeck**, die bij de start van de beweging bezig was met een doctoraatsstudie rond educatie in de duurzaamheidssector.

Dit leidde tot een artikel in het bekendste internationaal ecologisch educatiestijdschrift 'Environmental' en een hoofdstuk in het net uitgekomen boek 'Een veerkrachtige samenleving' van Jef Peeters en co. **Vermits het hoofdstuk in dit boek krachtig weergeeft waar Climaxi mee bezig is, willen we het graag tot het onze nemen als de educatiestrategie van vzw Climaxi.**

Deze strategie heeft ook gevolgen voor de algemene communicatie en leidt daar tot eenvoudige bewoordingen en stijl, open vragen en een zekere rationaliteit.

Samenvatting van het artikel:

Inleiding

We hebben vandaag te maken met een aantal ingrijpende en hardnekkige problemen die de verduurzaming van ons samenlevingsmodel zowel op sociaal, ecologisch als economisch vlak zwaar op de proef stelt. Onder invloed van deze duurzaamheids crisis groeit de overtuiging dat diepgaande maatschappelijke veranderingen nodig zijn. Vaak wordt gewezen op het belang van 'leren' om zo'n 'duurzaamheidsverandering' mogelijk te maken. Om een duurzamere samenleving te realiseren, zo gaat de redenering, moeten we 'al doende leren en al lerende doen' en zoveel mogelijk 'leren van elkaar'. 'Leren' wordt hierbij zeer breed begrepen: niet enkel scholen maar ook verenigingen, buurt- en opbouwwerk, culturele organisaties, de media, de werkvloer, sociale en politieke bewegingen, de publieke ruimte, enzovoort, worden steeds meer gezien als plaatsen waar geleerd wordt (Schugurenski & Myers 2003). (zo is er formeel en informeel leren)

1. Educatie voor een duurzame samenleving

Het idee van een duurzaamheidsontwikkeling/bevordering als leerproces sluit aan bij een bredere tendens in onze samenleving om maatschappelijke problemen te zien als 'leerproblemen', dat wil zeggen, als problemen waarvoor de oplossing er (deels) in bestaat individuen en groepen beter te 'leren' omgaan met de uitdagingen waar ze voor staan (Biesta 2012a). Armoede, werkloosheid, gezondheidsproblemen, racisme, religieus extremisme, verkeersonveiligheid, ...

In het publiek debat over hedendaagse maatschappelijke uitdagingen duurt het meestal niet lang vooraleer iemand wijst op de rol van onderwijs en vormingswerk om mensen uit te rusten met de nodige kennis en de juiste vaardigheden en attitudes om aan deze kwesties het hoofd te bieden. Duurzaamheidsuitdagingen zijn hierop geen uitzondering, integendeel (Postma 2004; Ferreira 2009; Van Poeck e.a. 2014). Ook hier pleit men voor het belang van leren om alternatieven te vinden voor de huidige onduurzame praktijken (Finger & Asún 2001; Sumner 2003). 'Transformatief leren', zo stelt o.m. Jackson (2011), is noodzakelijk om mensen in staat te stellen anders te denken en te handelen, om los te breken uit irrelevant geworden of vigerende maar verouderde wereldbeelden en ideeën én om nieuwe perspectieven te exploreren en te creëren.

Er wordt echter op zeer uiteenlopende manieren gekeken naar de rol van educatie bij het aanpakken van duurzaamheidsproblemen. Dat varieert van een erg instrumentele invulling van educatie als een van de middelen die we kunnen inzetten om een duurzame samenleving vorm te geven tot een minder lineaire kijk op het verband tussen educatie (het pedagogische) en maatschappelijke verandering (het politieke). Biesta (2012a, 2012b), bijvoorbeeld, pleit ervoor om maatschappelijke problemen in eerste instantie te zien als democratische uitdagingen, eerder dan als leeruitdagingen. Een focus op leren en instructie, op het uitrusten van individuen met de juiste kennis, vaardigheden en attitudes, zo waarschuwt hij, dreigt politiek en beleid te vervangen door educatie.

Dat is problematisch: het wentelt collectieve verantwoordelijkheden af op individuen en bovendien verdwijnen de controverses die dergelijke kwesties vaak met zich meebrengen op die manier uit beeld. Zeker in de context van duurzaamheidskwesties is (wetenschappelijke en maatschappelijke) controversen nochtans alomtegenwoordig. Het gaat immers om problemen waarvan de wetenschappelijke kennis onzeker, onvolledig en gecontesteerd is en waarbij bovendien verschillende ideeën bestaan over wat nu precies het probleem is en welke oplossingen wenselijk zijn (Latour 2004; Dijkstelbloem 2007). Over kwesties zoals klimaatverandering ontbreekt eensgezindheid, zowel onder wetenschappers als onder politici en in de publieke opinie. Niemand – beleidsmakers noch experts – heeft zomaar een oplossing voorhanden die door iedereen aanvaard wordt. Tegelijkertijd zijn de gevolgen vaak bijzonder ingrijpend en verstrekkend, wat het tot kwesties van algemeen belang maakt. Precies daarom is het belangrijk om de kritieken op een instrumentele invulling van educatie serieus te nemen wanneer we het hebben over educatie in het licht van duurzaamheidstransities (Van Poeck & Vandenaabeele 2012). De onzekerheid en controversen over de ‘juiste’ aanpak van dergelijke kwesties tonen ons immers bij uitstek de grenzen van een invulling van educatie als het aanleren van de ‘juiste’ competenties.

2. Functies van educatie

Gert Biesta is één van de hedendaagse pedagogen met een kritische kijk op de tendens om maatschappelijke problemen te vertalen als leeruitdagingen. De ‘taal van het leren’, zo stelt hij (Biesta 2012a), is vandaag alomtegenwoordig. We hebben het over ‘lerenden’, ‘leeromgevingen’, het faciliteren van ‘leerprocessen’, enzovoort, alsof leren op zichzelf iets positiefs is dat we steeds moeten nastreven. Dit discours maakt het moeilijk om de vraag ‘Wat is goede educatie?’ nog expliciet aan de orde te stellen. Als leren in se wenselijk is, dan lijkt het er steeds minder toe te doen wat er geleerd wordt en waartoe dit zou moeten leiden. Nochtans zijn misschien net deze vragen cruciaal. Hij ontwikkelde daarom een begrippenkader om leerkrachten en vormingswerkers uit te nodigen de discussie over de doelen van educatie op een preciezere en meeromvattende manier te voeren en daarbij ook de ethische, politieke en democratische dimensies van educatie aan bod te brengen. De drie ‘functies van educatie’ die hij onderscheidt, zijn bruikbaar om te reflecteren op een breed scala van educatieve praktijken en initiatieven, zowel analytisch (‘Wat wordt er geleerd?’) als programmatisch (‘Wat zou er geleerd kunnen of moeten worden?’):

- In educatie gaat het altijd om het aanbieden en verwerven van ‘iets’ – van kennis, vaardigheden, houdingen, bewust worden en nastreven van waarden, enzovoort. Biesta noemt dat de kwalificatiefunctie. Het is dat aspect van educatie dat ons kwalificeert om iets te doen.
- Educatie leidt ons ook altijd in tradities in – bijvoorbeeld de traditie van de moderne

Westerse samenleving, de democratische traditie, geloofstradities, culturele tradities of professionele tradities. Educatie reproduceert dus ook altijd traditionele normen, waarden, verwachtingen en verhoudingen. Dat is de socialisatiefunctie van educatie.

- Daarnaast werkt educatie altijd in op de persoon: het geeft onze persoonlijkheid of subjectiviteit vorm. Hierbij gaat het niet zozeer om het verwerven van een identiteit – dat ligt in het domein van de socialisatie – maar om de vorming van zulke kwaliteiten als zelfstandigheid, empathie, kritische gezindheid, enzovoort. Dat stelt ons in staat om op een zelfstandige en volwassen manier in de wereld te staan, niet als object van andermans bedoelingen en wensen maar als subject van eigen handelen. Dat noemt Biesta de subjectificatiefunctie van educatie – ook wel subjectivering of subject-wording.

Deze drie functies staan niet los van elkaar. In de praktijk is er altijd overlap en interactie. Wanneer we kennis verwerven, draagt dat niet alleen bij aan onze kwalificatie. Die kennis plaatst ons ook binnen een bepaalde traditie waarin specifieke soorten kennis (wetenschappelijke, culturele...) al dan niet belangrijk zijn. Het integreren van die kennis beïnvloedt bovendien onze mogelijkheden om subject te zijn, positief of negatief. Biesta ziet daarom de drie functies als een venndiagram van drie overlappende gebieden. Goede educatie, zo stelt hij, bevindt zich in de overlap van die drie gebieden en dient zich altijd rekenschap te geven van wat het in ieder van die drie gebieden wil bereiken. Het is daarbij ook belangrijk dat we ons bewust zijn van de spanning tussen de drie gebieden en de mogelijke contradicties.

De plaats van vzw Climaxi

Moeilijke vragen in plaats van pasklare antwoorden

Typend is de hardnekkigheid van Climaxi om niet voor de gewone bevolking te willen bepalen hoe een duurzame wereld eruitziet en welke maatschappelijke veranderingen wenselijk zijn. Climaxi werkt bottom-up en vertolkt eisen van de basis naar het beleid toe.

Tegelijkertijd wordt de vraag hoe we een duurzame(re) wereld kunnen vormgeven niet gepresenteerd als iets vrijblijvends, als een vraag waarop het antwoord relatief is. Dit is geen kwestie waarbij de meest uiteenlopende meningen, bekommernissen, toekomstvisies,... zonder meer naast elkaar kunnen blijven bestaan, als waren ze allemaal gelijkwaardig en zonder onderlinge tegenstrijdigheden. Er zullen hoe dan ook keuzes moeten gemaakt worden, zowel individueel als collectief. We zouden de huidige situatie kunnen zien als een collectieve brainstormingsfase.

Concrete kwesties ontrafelen

Zo'n vrijblijvendheid wordt vermeden door consequent aandacht te blijven schenken aan wat er op het spel staat – en voor wie. In documentaires, brochures, debatten,... wil Climaxi 'stem geven aan de stemlozen' en mensen aan het woord laten die lijden onder de gevolgen van concrete duurzaamheidskwesties. Daarbij worden duurzaamheidskwesties uitgebreid ontrafeld door het blootleggen van de vele, soms tegenstrijdige belangen, bekommernissen, perspectieven, opinies, enz. die erin vervat zijn.

De makers van Duurzaam Op Papier, bijvoorbeeld, ontdekten hoe grootschalige eucalyptusplantages in Brazilië de levensomstandigheden en omgeving van de lokale bevolking aantastten. Nochtans waren deze plantages gecertificeerd door de Forest Stewardship Council (FSC). In de documentaire komen verschillende, soms tegenstrijdige, perspectieven aan bod zoals: omwonenden (die voor hun basisbehoeften afhankelijk zijn van de bossen, drinkbaar water, beschikbare landbouwgrond, enz.), vertegenwoordigers van FSC (een organisatie die duurzame bosbouw wil promoten door producten en bedrijven een label toe te kennen op basis van welbepaalde criteria en gestandaardiseerde procedures), Westerse consumenten (wiens levensstijl gepaard gaat met een groeiende papier- en houtconsumptie), vertegenwoordigers van een papier-multinational (die winst willen maken en zich tegelijkertijd willen profileren als 'benchmark in sustainability').

Ook tijdens filmvoorstellingen, in debatten en politieke acties worden deze verschillende en conflicterende perspectieven uitvoerig uit de doeken gedaan. Er wordt daarbij veel tijd genomen voor diepgaande discussies. Verschillende standpunten worden naar voor gebracht, geëxploreerd, verfijnd en soms herzien, deelnemers spreken elkaar vaak tegen, stellen vragen en beantwoorden die uitvoerig en wijzen elkaar op de consequenties van bepaalde keuzes, opvattingen en gedragingen. Dergelijke discussies gaan echter steeds over concrete kwesties.

Kwalificatie – socialisatie – subjectificatie

We zien dat sommige aspecten van de werking van Climaxi gericht zijn op kwalificatie, op het aanleren van specifieke vaardigheden en op het bijbrengen van welbepaalde inzichten.

Ook socialisatie komt aan bod in die zin dat men doorheen de werking mensen wil inleiden in wat we de kritische traditie kunnen noemen. Educatie is hierbij gericht op bijvoorbeeld het kritisch leren analyseren van maatschappelijke systemen en machtsverhoudingen en op het streven naar structurele veranderingen eerder dan op individuele gedragsverandering. Tijdens filmvoorstellingen en discussies, bijvoorbeeld, werden pleidooien voor individuele inspanningen van consumenten duidelijk minder gewaardeerd/gestimuleerd dan kritische bedenkingen bij het huidige productie- en consumptiemodel.

Daarnaast zien we hier ook ruimte voor subjectificatie. Doordat Climaxi probeert om zelf geen pasklare antwoorden voor te schotelen en tegelijk relativisme te vermijden, worden mensen uitgedaagd om op een kritische én doorleefde manier zelf een antwoord te formuleren op de kwesties waarmee ze geconfronteerd worden – een antwoord dat niet vrijblijvend is. Vanuit het uitgangspunt dat 'elke mens behept is met een zekere vorm van 'rationaliteit' nodigt men hen uit en biedt men hen kansen om op een volwassen manier, als subject van eigen handelen een antwoord te bieden. Men omschrijft dat in de pedagogische literatuur wel eens als 'educatie als respons' op duurzaamheidskwesties (Vandenabeele & Wildemeersch 2012; Van Poeck & Vandenabeele 2014).

Educatie is volgens deze omschrijving verantwoordelijke keuzes maken in verband met kwesties waarbij soms eerder onverzoenbare opvattingen, belangen, bekommernissen, ... in het spel zijn. Het gaat dan om het kritisch in vraag stellen van de (eigen) daden, standpunten en (voor)oordelen en om het voortdurend ontwikkelen van de eigen visie. In confrontatie met die diversiteit aan vragen en opvattingen van anderen. Door bijvoorbeeld in de documentaires en debatten te tonen welke perspectieven, zorgen, belangen, ... hier allemaal in het geding zijn en wat er daarbij op het spel staat, nodigt men mensen uit tot een respons. Dat wil zeggen, door in dialoog de kwestie van duurzame bosbouw grondig te exploreren, worden mensen uitgedaagd zich er op hun eigen manier toe te verhouden. Ze worden uitgenodigd om, in het licht van wat ze te zien en te horen kregen, voor zichzelf

uit te maken wat een duurzame wereld voor hen betekent en hoe ze zich daarvoor willen engageren. De uitkomst daarvan ligt niet bij voorbaat vast, maar dat is dan ook helemaal niet de inzet van educatie – begrepen als een uitnodiging tot een respons op duurzaamheidskwesties.

Een nieuwe manier van educatie?

Wat kunnen we nu concluderen met betrekking tot het vaak beklemtoonde belang van educatie in het licht van duurzaamheid? Wat zijn uitdagingen waar we voor staan als we waardevolle educatieve praktijken in deze context willen vormgeven? Zonder enige pretentie om hier pasklare oplossingen en antwoorden te bieden – laat staan om volledig te zijn – willen we afsluiten met enkele aandachtspunten die we uit onze analyse kunnen afleiden.

- Openheid

Zeker in de context van duurzaamheidskwesties is het van belang niet bij voorbaat af te bakenen hoe er naar die kwesties gekeken moet worden (m.a.w.: wat het probleem en de oplossing precies is) en wie erover mag meepraten en -denken. Een eenzijdige focus van educatie op het aanleren van specifieke competenties staat die noodzakelijke openheid voor nieuwe ideeën, vragen, wereldbeelden en handelingsperspectieven in de weg.

- Niet vrijblijvend

Tegelijk staat er bij duurzaamheidskwesties ook altijd heel wat op het spel. Educatie is dan ook geen vrijblijvende dialoog waarbij verschillende meningen en ideeën zonder meer als evenwaardige en even belangrijke perspectieven naast elkaar worden geplaatst. Het is integendeel van belang de veelheid aan opvattingen, engagementen, belangen, claims... te exploreren, met elkaar te confronteren en daarbij ook stil te staan bij wat er (voor wie) op het spel staat.

- Tijd en ruimte

Dat vraagt de nodige tijd en ruimte om kwesties en controverses grondig te bestuderen en om zich ermee in te laten, er een antwoord op te formuleren. Niet alle settings bieden deze tijd en ruimte en het is dus maar de vraag of we alle fora waar men 'al doende leert en al lerende doet' zonder meer als educatieve settings kunnen benoemen. Biesta's drieslag kwalificatie – socialisatie – subjectificatie is hiervoor een interessante toetssteen.

10. Lokale werking

Climaxi is aan het einde van de eerste beleidsperiode verrast door het resultaat van de investeringen die de beweging deed in verschillende streken.

Al sinds het begin heeft de vzw een sterke afdeling in Z.O.-Vlaanderen (rond vzw 't Uilekot in Herzele) met mensen uit verschillende steden en gemeenten in die regio. Een jaar geleden ontstond een werking in Antwerpen die zich vooral focuste op nucleaire thema's. Sinds deze zomer vormt zich een groep in Oostende en twee maanden geleden kondigden een tiental mensen aan in Leuven iets te willen opzetten. In Leuven werden de voorbije 5 jaar al vele activiteiten georganiseerd dus een sterke lokale werking en groep is daar een logisch tweede stap. Ook in Gent zijn er plannen om een lokale werking uit te bouwen na enkele zeer geslaagde activiteiten en samenwerkingsverbanden. Momenteel zijn er ook thematische werkgroepen rond visserij en de N42.

Dit zet Climaxi gedeeltelijk voor nieuwe uitdagingen: hoe investeert men in groepen, waarbij die kunnen groeien en collectieve verantwoordelijkheid combineren met lokale autonomie.

Volgende ideeën werden reeds verzameld:

- een lokale groep werkt mee aan de uitvoering van het beleidsplan en de nationaal genomen initiatieven van Climaxi.
- binnen het ruime kader van het beleidsplan bespelen de groepen lokale/regionale thema's en organiseren ze activiteiten binnen hun eigen regio.
- ze vullen naar eigen inzien en goedgesdunken verdere activiteiten in die ze zelf zinnig vinden en de groep kunnen verbreden.
- lokale/regionale groepen die een lokaal uitbaten, personeel tewerkstellen, een budget hebben van méér dan 10.000 € of handel drijven zijn op lokaal vlak ook vzw.
- eventueel personeel van lokale/regionale groepen komt terecht in een nationale pool. Op die manier wordt gestreefd naar gelijke sociale behandeling van alle personeelsleden én naar de best mogelijke voordelen qua werkgeverskortingen en co voor de organisatie zelf.
- de lokale/regionale groepen zijn zelf de inhoudelijke begeleider van het eventuele personeelslid.
- een deel van de stijging van de middelen van Climaxi wordt gebruikt voor de ondersteuning van deze groepen. Die krijgen een bedrag per activiteit. Voor grotere initiatieven kan een hogere toelage aangevraagd worden bij de Raad van Bestuur.
- Ook de thematische groepen vallen onder deze afsprakennota

Deze principes worden verder uitgewerkt tijdens het eerstkomende werkjaar.

11. Beoordelingselementen

1. De knowhow en de expertise van de beweging

Climaxi blijft verder sterk inzetten op het verzamelen van de nodige kennis en expertise rond klimaat en sociale rechtvaardigheid. We zetten deels de huidige werking op dat vlak voort: minstens 2 publicaties per jaar waarin een bepaald thema nauwgezet onder de loep wordt genomen. Hierbij hebben we extra aandacht voor het vertalen van vaak complexe dossiers in zeer toegankelijke taal. Daarnaast blijven we verder investeren in breed gedragen communicatiemiddelen zoals een documentaire. Dit is wellicht één van de sterke punten van de beweging gebleken: Met onze documentaires ‘Duurzaam op papier’, ‘Fish and Run I’ en ‘Fish and Run II’ hebben we voor veel bewegingswerk gezorgd. Met onze laatste documentaire haalden we ook de persprijs van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling binnen.

Daarnaast willen we de komende vijf jaar verder inzetten op:

- Het ontsluiten van de expertise voor medewerkers en vrijwilligers via een meer uitgebreide website; zowel achter de schermen als online. We denken hierbij aan een soort van inventaris op onze website met sleutelteksten rond klimaat en sociale rechtvaardigheid en een meer interne website waar meer informatie en meningen gedeeld kunnen worden.
- We willen de komende vijf jaar ook werken aan enkele gidsen inzake actie voeren, met aandacht voor de mix van acties die vaak nodig zijn; directe actie, juridische actie, onderzoek en mobilisatie.

2. Aanpak van diversiteit en interculturaliteit

De diversiteit van Climaxi zit vooral in de verschillende doelgroepen die we stevast bereiken met onze acties en publicaties. Niet enkel de blanke tweeverdieners vinden hun weg naar Climaxi, maar we hebben de voorbije vijf jaar ook sterk samengewerkt met eerder “atypische” doelgroepen binnen de milieubeweging: vissers, mensen in armoede, migrantenjongeren,... Dit is telkens een belangrijke doelstelling geweest voor de werking van de vzw.

We willen hier de komende vijf jaar verder in investeren. De visitatiecommissie adviseerde ons om mensen uit diverse etnisch-culturele achtergronden in te schakelen als getuige, vrijwilliger of externe deskundige. Dit moet inderdaad een volgende stap zijn voor Climaxi vzw. Zeker binnen onze vrijwilligerswerking willen we verder werken aan de diversiteit. Ook het thema ‘klimaatvluchtelingen’ willen we de komende jaren verder gaan uitwerken. Gezien de actualiteit wordt dit een belangrijke kapstok om mee te werken. Na de aanslagen in Parijs vinden we het nog belangrijker om een sterk verhaal van klimaat en sociale rechtvaardigheid te brengen.

3. Wijze waarop het ruime publiek wordt benaderd

Climaxi tracht in de externe communicatie een zo breed mogelijk publiek aan te trekken. Onze communicatiestijl en interpellierende acties dragen hier toe bij. Als we kijken naar het aantal mensen dat Climaxi bereikt, dan mogen we concluderen dat we een redelijk groot bereik hebben. We willen hier verder aan werken, en zeker ook de aandacht voor ons mediawerk niet laten verslappen, ondanks de moeilijke omstandigheden om in de mainstream media te geraken met onze thema’s.

We zijn ervan overtuigd dat er nog een groot potentieel publiek is voor Climaxi. In die mate dat we zelfs enigszins verrast zijn over de manier waarop de klimaateisen die we momenteel al verzameld hebben zeer nauw aansluiten bij de werking van Climaxi.

4. Creativiteit, diversiteit, originaliteit en effectiviteit van de gehanteerde methoden

Onze creativiteit en originaliteit zitten voornamelijk in de educatiestrategie die we hanteren. Doordat Climaxi probeert om zelf geen pasklare antwoorden voor te schotelen, worden mensen uitgedaagd om op een kritische manier zelf een antwoord te formuleren op de kwesties waarmee ze geconfronteerd worden. Dit zorgt er in het algemeen voor dat we de theorie van Paulo Freire toepassen en dat er afgestapt wordt van het model waarbij één iemand aan een groep uitlegt waar het nu precies op aankomt. Dit zorgt voor een zekere openheid, zowel tijdens het opnemen van onze documentaires als tijdens activiteiten, waarbij mensen zich betrokken voelen.

Met de erkenning van Labo vzw als nieuwe beweging en met het Europees project 'School of Sustainability' waar Climaxi deel van uitmaakt, hopen we dit de komende jaren verder uit te diepen en toe te passen.

5. Communicatie en media

Het blijft voor Climaxi een belangrijke uitdaging om 20 persartikels per jaar te realiseren. Onze focus zal ook verschuiven de komende jaren naar de lokale pers. Aangezien we sterk willen inzetten op lokale werkingen in onder andere Herzele, Leuven, Oostende, Gent en Antwerpen zullen we meer persoonlijke contacten opbouwen met lokale media. Lokale media zijn vaak ook meer geneigd om mensen aan het woord te laten die op lokaal vlak werken rond onze thema's. Op nationaal vlak willen we vooral in de kijker komen met een aantal cruciale dossiers en zo gestaag bouwen aan onze rol binnen nationale media als opiniemakers rond het klimaat. We zijn van mening dat ook Climaxi een sterke input kan geven rond klimaatdossiers, en dat er nood is aan een diversifiëring op dat vlak binnen de media. We geloven met andere woorden dat het niet enkel onze koepel de Bond Beter Leefmilieu is die het best tussenkomt rond klimaat.

6. Aard en omvang van de educatieve activiteiten en werkmaterialen

Onze werkmaterialen bestaan uit de reeds vermelde inhoudelijke dossiers (minstens twee per jaar) en documentaires (drie op vijf jaar). Daarnaast vullen we dit aanbod aan met: flyers, nieuwsbrieven en folders die we op geregelde tijdstippen uitgeven. We streven ernaar om deze breed te verspreiden via een uitgebreid adressenbestand en op allerlei infostands. Om voldoende te kunnen inspelen op de actualiteit zorgen we ook voor oplages die niet al te groot zijn zodat we snel op de bal kunnen spelen. Dit is van groot belang voor dossiers, zoals rond het vrijhandelsverdrag TTIP, die heel snel door de actualiteit ingehaald kunnen worden.

In onze werkmaterialen zorgen we voor een toegankelijke stijl. Onze dossiers zijn vaak technisch en complex, maar we zorgen voor de nodige tekst en uitleg in eenvoudig taalgebruik zodat we deze kennis breed ter beschikking kunnen stellen.

Climaxi heeft de afgelopen zichzelf overtroffen op het vlak van het organiseren van educatieve activiteiten. Soms een debat of filmvoorstelling, soms een kleine actie. Met de lokale werkingen die we de komende jaren verder willen uitbouwen tot stevige werkingen, zal dit aantal activiteiten alleen maar toenemen. Deze activiteiten worden grotendeels in samenwerking met andere organisaties opgezet. Op die manier slagen we er vaak beter in om het ecologische en het sociale verhaal aan mekaar te koppelen én bereiken we ook vaak andere groepen.

7. Acties en campagnes

We hebben bij het begin van deze nieuwe beleidsperiode onze thema's/dossiers vastgelegd in volgende overkoepelende thema's:

- **Greenwashing/labels:**
  - ➔ Organiseren en uitreiken van een jaarlijks of tweejaarlijks greenwash award.
  - ➔ Opvolgen van de problematiek rond verschillende labels zoals MSC en FSC.
- **Energie:**
  - ➔ Acties en campagnes tegen kernenergie, onconventionele fossiele brandstoffen,...
  - ➔ Inspirerende voorbeelden qua energievoorziening en energiebesparing in het licht zetten.
  - ➔ Opkomen voor het recht op energie, tegen sociale uitsluiting en armoede
- **Voeding:**
  - ➔ Opvolgen van het thema visserij.
  - ➔ Versterken van onze werking rond landbouw (korte keten, ggo's, rol grootwarenhuizen,...)
  - ➔ Protest rond grote vrijhandelsverdragen zoals oa TTIP die een grote invloed hebben op onze voeding.
- **Mobiliteit**
  - ➔ Relatief nieuw thema waarrond we willen werken: versterken van openbaar vervoer, protest N42/N60.

De "Climaxi-benadering" om deze thema's te behandelen, kunnen we als volgt samenvatten:

- Contestatie: tegenstellingen bloot leggen
- Buiten "eigen kerk" preken: niet de evidente, usual doelgroepen betrekken
- Inspelen op specifieke thema's
- Sterke dossiers met kleine overwinningen
- Actiegericht
- Unieke positie: ecologische, sociale, economische en participatieve aspecten verbinden
- Werken rond andere modellen, samen met anderen, bottom-up

8. Samenwerking met andere organisaties

Climaxi stimuleert samenwerkingen met andere organisaties. Deze houding willen we ook aanmoedigen op lokaal vlak. We zien dat onze lokale groepen al veel contacten aanknopen met andere organisaties, actiecomités en bewegingen die actief zijn in dezelfde regio. Belangrijk hierbij is dat Climaxi toch zijn 'eigenheid' kan behouden op het vlak van de manier waarop we onze thema's benaderen (zie punt 7).

De komende vijf jaar willen we extra inspanningen doen naar enkele specifieke doelgroepen zoals vermeld in onze doelstellingen. We doen dit niet om mensen te gaan opdelen in hokjes en doelgroepen, maar wel om voldoende waakzaam te blijven voor diversiteit.

9. Engagement van vrijwilligers en bestuurders

Onze raad van bestuur is van 3 naar 5 bestuurders gegroeid. Toch willen we de mogelijkheid om nieuwe bestuurders aan te trekken open houden. Onze bestuurders zijn vrijwilligers die allemaal ook inhoudelijk sterk betrokken zijn bij de werking van Climaxi. Dit vinden we allemaal zeer belangrijk en cruciaal voor de goede werking van de organisatie. Toch willen we ook de interesse van alle bestuurders in financies en personeelsbeleid verder versterken, zodat er voldoende draagkracht is binnen de organisatie om dit de komende jaren verder op te pakken.

Verder willen we werk maken van een beter vrijwilligersbeleid. We schreven een eerste nota, maar zijn van plan om deze verder te verfijnen het eerstkomende werkjaar.

10. Professionaliteit en professionalisering

Rond professionaliteit en professionalisering willen we vooral verder werken aan de hand van enkele nota's die ook zijn opgenomen in het beleidsplan: vrijwilligersbeleid, communicatieplan en financieel meerjarenplan.

Dankzij deze meer systematische invulling van een deel van onze werking, dragen we ook bij aan een cultuur binnen Climaxi die bezig is met professionalisering. Een aantal "ongeschreven" regels die vaak al werden toegepast worden nu breed besproken, verfijnd en vervolgens vastgelegd in een plan. Uiteraard willen we onze soepele structuur (één van de sterktes die duidelijk naar voren kwam in de SWOT-analyse) hiermee niet ondermijnen. We blijven een organisatie die vooral bewegingswerk wil doen in plaats van regels opstellen. Tegelijk verhogen we hiermee de mate van transparantie op het vlak van besluitvorming voor alle bestaande en nieuwe vrijwilligers. Het helpt ons ook in de verdere uitbouw van lokale groepen die deze nota's als een soort van leidraad kunnen hanteren.

11. Integrale kwaliteitszorg

In het kader van de fusie die Friends of the Earth Vlaanderen en Brussel onderging met Climaxi vzw, werkten we sterk aan de integrale kwaliteitszorg de voorbije twee jaar. Eén van de uitkomsten daarvan is het ontwikkelen van een boomstructuur ter visualisatie van hoe we de beweging zien, in relatie tot onze omgeving. We passen de boomstructuur geregeld aan, naar gelang de evolutie van onze werking op het vlak van thema's en groepen. Hieronder de boomstructuur zoals deze nu van toepassing is.

Deze boomstructuur zijn belangrijke middelen om te waken over de integrale kwaliteitszorg voor de beweging. De komende jaren willen we ook, zoals reeds aangegeven, investeren in het verder verfijnen van én in de praktijk zetten van onze nota's rond vrijwilligersbeleid, communicatie en lokale werking.

12. Financieel meerjarenplan

Hier bespreken we het financieel plan voor de periode 2016-2020 (zie tabel). We geven het resultaat 2014 en de aangepaste begroting 2015 ook weer in deze tabel zodat de effecten van dit meerjarenplan duidelijker worden.

De begroting 2015 is aangepast t.a.v. de begroting 2015 opgenomen in het voortgangsrapport 2014 omwille van meer duidelijkheid na 1 april 2015 over de subsidies verbonden aan het Europese project "school of sustainability" (57.000 euro voor 2015 i.p.v. de toen ingeschatte 30.000 euro). Er werd beslist om in 2015 niet in extra tewerkstelling te investeren. Wel om de huidige tewerkstelling te consolideren (nl. 2 personeelsleden - samen 1,85 VTE), meer budget vrij te maken voor socio-culturele werking en promotie (gezien de klimaatconferentie in Parijs) en ook een reserve aan te leggen (sociaal passief).

Uitgangspunten en aannames financieel meerjarenplan 2016-2020:

- Vanaf 2016 krijgt Climaxi het decretaal minimum 111.500 euro als socio-culturele beweging, samen met de uitvoeringscoëfficiënt betekent dit 126.246 euro.
- De DAC-normalisering en VIA-gelden blijven op niveau.
- Een extra personeelslid (0,5 VTE) wordt begin 2016 aangeworven om de taken van het bestaand personeel te verlichten en ook lokale groepen meer en beter te kunnen ondersteunen (zie doelstelling "Climaxi versterkt de lokale werking"). Voor de evolutie van de personeelskost van 2016 tot 2020 is rekening gehouden met de anciënniteitsniveaus van Paritair Comité 329.
- De verdubbeling van de omzet Eco&Fair winkel (zie 700" verkopen en dienstprestaties") en de bijdragen (zie "schenkingen en legaten") tegen 2020 (zie doelstelling "meer financiële autonomie en diversiteit in inkomsten). *Opmerking: In 2015 zijn de bijdragen begroot op een uitzonderlijke 18.000 euro. Dit was het gevolg van de fusie tussen Climaxi en Friends of the Earth Vlaanderen. De "normale" inkomsten uit bijdragen situeren zich momenteel rond de 6.000 euro.*
- Het Europese project "school of sustainability" loopt nog tot eind 2017. De subsidiebedragen voor het tweede (2016) een derde (2017) jaar liggen lager dan het subsidiebedrag voor het eerste jaar.
- Een stijging van de huisvestingskosten, secretariaatskosten, andere personeelskosten en andere organisatiekosten vanaf 2016 met 2% per jaar. *Opmerking: "andere organisatiekosten" zijn in 2015 begroot op 7.000 euro. Volgens aangepaste handleiding financiële verantwoording zijn slecht 2.000 euro te catalogiseren als "andere organisatiekosten". 2.500 euro dienen gecatalogeerd te worden onder "ondersteunende diensten op zelfstandige basis (revisor, sociaal secretariaat,...) De overige 2.500 euro horen thuis onder socio-culturele werking (website, actiekosten,...)*
- Om de jaarlijkse doelstellingen (zie doelstellingentabel met indicatoren) te halen wordt op basis van de te halen indicatoren en de afrekeningen van vorige jaren ingeschat dat voor de kostenposten "sociaal-culturele werking" minimaal 12.000 euro en voor de kostenpost "promotie (publicaties, folders)" minimaal 7.000 euro nodig zijn. Andere extra subsidies (zoals de Europese subsidies "school of sustainability") zorgen voor meer werkingsbudget, meer activiteiten. Zo zijn voor 2016 en 2017 nieuwe documentaires voorzien (kostenpost promotie; publicaties, folders).
- Vrijwilligersvergoedingen: deze houden we op 2.500 euro per jaar.

- Afschrijvingen: in 2016 wordt geïnvesteerd in o.a. computer voor nieuw personeelslid, maar ook in extra apparatuur voor het maken van documentaires. Door zelf een minimum aan eigen apparatuur te hebben worden we onafhankelijker van (dure) externen uit de beeldsector.
- Zowel in 2016 als 2017 wordt de reserve (sociaal passief) verder aangevuld. Dit is nodig door de aanwerving van een derde personeelslid.
- De kostenpost 701 “Verkopen en dienstverlening (sociaal-culturele werking)” i.e. vormingen, info-avonden, ... wordt gemiddeld op 5.000 euro geplaatst . Deze inkomsten kunnen wel sterk fluctueren (zie resultaat 2014) afhankelijk van al of niet uitbrengen van een nieuwe documentaire,...
- De kostenpost 74 “overige bedrijfsopbrengsten”, eerder toevallige inkomsten (zoals terugbetalingen internetkosten,...) wordt op 1.000 euro geplaatst.

Belangrijke onbekende factoren:

- Om éénmaal na 2017, nadat de Europese subsidies “school of sustainability” wegvallen, de doelstellingen te kunnen blijven halen met dezelfde personeelssamenstelling, zullen ongeveer voor 20.000 euro per jaar extra subsidies gevonden moeten worden.